

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

NÁSILÍ MEZI PARTNERY

Bakalářská práce

Lucie Zatloukalová

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne

„V naší civilizované společnosti neexistuje nebezpečnější místo, než je náš vlastní domov.“

Profesor Kai Bussmann

Poděkování

Chtěla bych věnovat velké poděkování mé vedoucí práce paní PhDr. Kamile Holáskové, Ph.D. za vedení, trpělivost, čas a pomoc při tvorbě bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat doc. PhDr. Zdeňku Vtípilovi CSc. za poskytnutí užitečných rad a literatury. Velké díky patří také Mgr. Markétě Lasovské, respondentkám a všem, kteří mi jakkoliv pomohli.

OBSAH

ÚVOD	3
I TEORETICKÁ ČÁST	4
1 ZÁKLADNÍ POJMY A DEFINICE	5
2 DOMÁCÍ NÁSILÍ	7
2.1 DRUHY A FORMY DOMÁCÍHO NÁSILÍ	9
2.2 RIZIKOVÉ FAKTORY.....	11
2.3 ZNAKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	13
3 OBĚTI A PACHATELÉ	16
3.1 OBĚTI A DŮSLEDKY NÁSILÍ.....	16
3.2 TYPOLOGIE PACHATELŮ	21
4 POMOC A ŘEŠENÍ	25
II PRAKTICKÁ ČÁST	31
5 VÝZKUM	32
5.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	32
5.2 CÍL VÝZKUMU	32
5.3 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	32
5.4 DRUH VÝZKUMU	32
5.5 VÝZKUMNÁ METODA	33
5.6 VÝZKUMNÝ VZOREK	34
6 VÝSLEDKY VÝZKUMU	35
7 DISKUZE	41
ZÁVĚR	43
LITERATURA	45
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	48
SEZNAM OBRÁZKŮ	49
SEZNAM TABULEK	50
SEZNAM GRAFŮ	51

ÚVOD

Život je dar od Boha a nelze nijak koupit ani získat. Když se narodí malé dítě, je to velká radost, která zasáhne celé své blízké okolí. Mělo by se narodit do úzkého kruhu osob, které jej budou milovat, poskytnou mu zázemí a chránit před nepříznivými vlivy naší společnosti. Těmito skutky můžeme zjednodušeně definovat lidi, kteří tvoří rodinu. Ta by měla jedince po celou dobu jeho existence zahrnovat láskou a být tu vždy pro něj. Doma bychom se měli cítit bezpečně. Je to takové naše teritorium, kde na nás nemůže nikdo zaútočit, a jsme v bezpečí. Zde se naskytá otázka, proč tedy dochází k násilí právě v domácnostech? Tam, kde by nám mělo být nejlépe, jsme s lidmi, kterým naplno důvěřujeme, a nikdy by nás nenapadlo, že by nám mohli jakýmkoliv způsobem ublížit. Já osobně svaluji vinu na společnost, jejíž vývoj se žene vysokou rychlostí vpřed. Mé mínění ovšem vyvrací fakt, že k násilí v domácnostech docházelo už v dávné minulosti. Muži převzali „moc“ nad ženou po jejím otci. Důkazy ukazují na fakt, že měli povoleno, ženu pokárat i fyzickým způsobem. Potom je zde ale další otázka, proč jsme tedy zaostali v této problematice, když se vývoj elektroniky a dalších vymožeností na nás hrne jako lavina. Je to tím, že lidé jsou po celou dobu v nitru stejní a můžeme mluvit o jakékoliv evoluci. Mění se jen vlivy, které bohužel jsou většinou negativně působící.

Téma mé práce jsem se rozhodla zpracovat kvůli vlastní zkušenosti s touto problematikou. S domácím násilím jsem byla v přímém kontaktu a to po dobu více jak pěti let. Chtěla jsem využít této možnosti a hlouběji tento problém rozebrat. Díky praktické části jsem mohla zjistit, zda jsou příčiny vzniku i průběh samotného násilí i v jiných domácnostech podobné ba úplně totožné, nebo k němu dochází z rozlišných důvodů. V celé své práci budu psát o oběti, jako žene a muži pachatelovi.

Mě samotnou velmi těší fakt, že už se nejedná o tabuizované téma, jako tomu bylo v počátku. Oběti se nebojí otevřeně mluvit, svědčit a hlavně nemají strach situaci řešit. V poslední době vzniká spousta nadací, linek důvěry, publikací a v neposlední řadě i zákonů, které dokážou tuto problematiku řešit, nebo alespoň napomáhat postiženým a poskytnout jim poradenství.

Ve výzkumné části budeme srovnávat dvě skupiny žen. Ty byly rozděleny podle věku. Jako výzkumnou metodu volíme anketu. Hlavním cílem je zjistit, která ze skupin má větší zkušenost s domácím násilím, dokáže jej správně definovat, nebo zda žena dokáže říct, kde by hledala pomoc.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ZÁKLADNÍ POJMY A DEFINICE

„Násilí neboli „violence“ znamená uplatňování síly k překonání odporu“ (Hartl a Hartlová, 2000, s. 342). Tento pojem bývá velmi často zaměňován s agresivitou. Násilí je ovšem pojem, který se používá jen pro lidské chování a jednání. (Fischer a Škoda, 2009) Násilné jednání je takové, pokud jedinec použije velkou sílu, či moc proti něčemu nebo někomu. Za prvé můžeme násilí považovat za porušení tělesné integrity nebo fyzické poškození lidského organismu dále jako využití síly, díky níž překonáme překážky, které nám brání v dosažení něčeho. Ve vztahu k lidem a v tomto slova smyslu je násilí spojováno s překonáním očekávaného odporu jiné osoby takovou silou, jíž si vynucujeme věci, služby atd. od jiné osoby proti její vůli a to napříč jejím odporu a obraně. Jako nejtypičtější příklad lze uvést znásilnění. (Lovaš, 2011) Můžeme se s ním setkat na nejrůznějších místech, kde se každý den běžně vyskytuje společnost. Podle Špatenkové a Ševčíka (2011) se násilí vyskytuje v zaměstnání, na ulici, kde se jedná především o vandalismus a přepadení, v zaměstnání, ve výchovně-vzdělávacích institucích a v rodině. K násilí může dojít tam, kde se navzájem potkává společnost.

Dle psychologického slovníku (Hartl, Hartlová, 2000) můžeme *rodinu* definovat, jako malou, primární společenskou skupinu vznikající pokrevními vztahy nebo manželstvím. Za výchovu dětí v rodině jsou zodpovědní rodiče. Příbuzenský vztah vzniká pokrevními vazbami v mateřské či otcovské linii, popřípadě sňatkem. (Giddens, 1999) Jednoznačně definovat tento pojem je skoro nemožné, protože na něj můžeme nahlížet z mnoha různých vědních oblastí a disciplín (např. právo, psychologie, demografie) (Šulová, 1998). Základní funkce rodiny jsou v odborné literatuře uváděné velmi dlouho, ale neustále se mění. Řadíme mezi ně emoční, socializačně-výchovnou, reprodukční a ekonomickou funkci. (Sobotková, 2011)

Pod pojmem *domácí násilí* se rozumí stupňující se a opakující se násilí mezi partnery nebo manželi. Tento problém můžeme brát i v širším slova smyslu a to jako násilí, které probíhá v rodině. To zahrnuje kromě fyzického a psychického násilí mezi ženou a mužem také týraní a zanedbávání dětí či seniorů. Násilí bývá vždy jednostranné, role se nemění. (Buskotte, 2008)

Násilí mezi partnery je téma, které bylo dříve spíše tabuizované než veřejně diskutované. A to především násilí, které probíhalo v sezdaném soužití. Jedná se o traumatizující jev, který má přímý dopad nejen na oběť, ale nepříznivě působí i na blízké osoby a přímé

svědky tohoto činu. (Gjuričová, 2000) Probíhá mezi partnery, buď nynějšími či předešlymi, v manželství nebo v nesezdaném páru. Tento jev lze označit taktéž jako „partner abuse“ nebo pojmem, který je užíván v německy mluvících zemích „Gewalt in der Familie und naher Umgebung“. (Voňková a Huňková, 2004)

Když se ohlédneme do minulosti, tak již v Novém zákoně Bible byla poslušnost žen definována. Potrestání „neposlušných“ žen bylo respektováno podobně, jako v dnešní době je kárání dětí. Manžel měl po svatbě povinnost převzít po otci své ženy dohled nad výchovou, ke které patřily i tělesné tresty. Ze záznamů lze doložit, že i ve středověku se ženy dovolávaly svých práv a žádaly soudní jednání. (Gjuričová, 2000)

Podle údajů z různých výzkumů je mnohem častější páchaní násilí mužů na ženách. Opačný případ se nachází pouze v ojedinělých případech a nejsou provedeny dostatečné průzkumy. Pokud se nějaká forma násilí v rodině nachází, je důležité, aby se odborníci tzv. pomáhajících profesí zaměřili na všechny členy rodiny. Podle daných informací je přítomnost dítěte významným rizikovým faktorem a může mít velký vliv na jeho chování dotyčného dítěte jak v dospělosti, tak i v jeho budoucím partnerském vztahu. (Gjuričová, 2000)

Agresi definujeme jako chování zaměřené na poškození či ublížení jiné osobě. Jde tedy o záměrné poškození jiné osoby, toto chování porušuje situační normy a není motivované snahou pomoci dané osobě ani jinými prosociálními úmysly. S agresí úzce souvisí také pojem *agresivita*, kterou můžeme chápat jako tendenci k agresivnímu chování. (Lovaš, 1997) Dle Nakonečného (2009) můžeme agresii rozdělit na dva druhy. První nazýváme „vzteklou“ nebo také afektivní. Tento druh agrese je primárně doprovázen afektivními a nepřátelskými projevy. Naopak u instrumentální agrese se afektivní projevy neobjevují, záměrem tohoto druhu agrese je vyhnout se hrozbě. Lovaše (2001) rozděluje agresii z hlediska forem na verbální fyzickou, přímou, nepřímou, aktivní a pasivní (Lovaš, 2011).

2 DOMÁCÍ NÁSILÍ

Od 40. let se mluví o domácím násilí nejen jako o teoretickém problému, ale i praktickém. Jedná se o dlouhodobé, opakované násilí ve formě psychické, fyzické, sociální, sexuální a ekonomické. Intenzita jednotlivých projevů domácího násilí se neustále zvyšuje. Toto chování vede k vytvoření asymetrického vztahu a rozdělení rolí na oběť a pachatele násilí. (Čírtková, 2008) Násilí v rodině můžeme v dnešní společnosti označit za velmi častý jev. Muži páchají násilí na svých partnerkách či dětech více. U žen se setkáváme spíše s týráním dětí. V případech, kdy násilí páchá žena, se málokdy setkáváme s tím, že by docházelo k trvalým újmám na zdraví týrané osoby. Důvodem, proč je násilí v rodině tak časté je fakt, že je toto násilí ve společnosti do určité míry tolerováno. Společensky tolerovaná norma bývá často násilníky překračována a intenzita násilí se zvyšuje a skrývá před okolím. (Giddens, 1999) Odehrává se v soukromí, protože tak není veřejnosti na dosah a můžou tak platit taková pravidla, která si pachatel nastolí sám. (Vágnerová, 2004) Ševčík a Špatenková (2011) uvádí, že pravděpodobnost zabití, zranění a napadení v domácnostech někým, koho velmi dobře známe, je mnohem vyšší, než na jiných místech. Násilí v domácnostech na začátku devadesátých let 20. století téměř v České republice neexistovalo. Nyní podle statistik se domácí násilí v naší zemi vyskytuje až v každé čtvrté domácnosti.

Rodinné násilí

Je jedno z nejrozšířenějších násilí vůbec a naše společnost jej stále velmi podceňuje. (Špatenková a Ševčík, 2011) Tento typ násilí a zneužívání definuje Pracovní komise Americké psychologické asociace (APA) jako širokou škálu sexuálního, emocionálně nevhodného, fyzického zacházení (týrání) člena rodiny jiným členem. (Lovaš, 2001)

Podle Lovaše (2001) může mít různé podoby podle zúčastněných osob:

- Násilí páchané na starých osobách
- Násilí dětí vůči rodičům
- Násilí mezi sourozenci
- Násilí dospělého spáchané na dítěti
- Násilí mezi partnery

Partnerské násilí

Společnost dochází k tomu názoru, že je partnerské násilí zapříčiněno sexismem. Ženy mají vštípeno kulturou, aby se mužům podřizovali, a naopak muži mají ženy bít, protože jsou silnější a nadřazenější. (Toufarová, 2008) K násilí docházelo v rodině už po několik set let. Odborníci se však začali touto problematikou zajímat až v nedávné době. Nejdřív přilákalo výzkumy násilí páchané na dětech, tedy týraní dětí. Odborníci nejdříve hledali příčiny v osobnosti pachatele a zkoumali patologické rysy u těchto jedinců. Podobné výzkumy proběhly i na zjišťování vzniku partnerského násilí. Prvně byl aplikovaný psychiatrický model a zjišťovala se patologie na straně pachatelů i obětí. Záhadou zůstávalo, proč se oběť ke svému partnerovi opakovaně vrací, proč si nechá ubližovat, zda jsou nějaké společné rysy pachatelů nebo obětí. Až v 70. letech je domácí násilí uznáno jako problém celé naší společnosti. Sociologové považují za příčinu vzniku domácího násilí sociální faktory a na rozdíl od toho psychologové hledají u pachatelů faktory, které jsou individuální pro každého z nich. (Marvánová-Vargová, 2008) Toufarová (2008) uvádí některé z typických znaků. Mezi ně řadí přítomnost dětí. Jedná se o násilí, probíhající v soukromí rodiny a to většinou bez svědků. Pokud jsou však svědkové přítomní, ve většině případů se jedná o děti. Světová zdravotnická organizace kvalifikuje přítomnost dítěte při napadení matky, jako psychické týrání dítěte. Ambivalentní vztah jej dalším znakem pro násilí mezi partnery. Násilník se bojí vytvořit si citové pouto k oběti, ale zároveň se bojí, aby jej oběť neopustila. Stejně postoje chová i ohrožená osoba. Má strach ze svého partnera, ale přitom ho má i ráda a záleží jí na něm. Dále zde hraje roli cyklický charakter, ke kterému dochází kvůli dlouhodobosti násilného chování. Ne nijak výjimečným faktorem je i nárůst intenzity násilí. Má svou určitou dynamiku, kdy nejprve pachatel svou oběť izoluje od okolí a pak začne docházet i k útokům a dalšímu agresivnímu či psychickému jednání. Důležitým faktorem je také to, že partner zůstává na místě, kde k činu dochází. Většinou je to ohrožená osoba, která je partnerovým počínáním nucena opustit domácnost a utéct tak do bezpečí, aby ochránila svůj popřípadě i životy dětí. Partnerské násilí se vyznačuje hlavně i tím, že k němu dochází jen v soukromí, což je potom velmi těžko prokazatelné. (Toufarová, 2008)

2.1 Druhy a formy domácího násilí

Lovaš (2001) rozděluje násilí do dvou základních forem. Do aktivní formy násilí můžeme zahrnout zneužívání a týrání ve fyzické, psychickém ale i sexuálním kontextu.

Za pasivní formu násilí můžeme považovat zanedbávání. Toto zanedbávání ale může být v mnoha případech příčinou psychického či fyzického zranění. Sedlářová a kol. (2008) definují zanedbávání jako nedostatečnou péči, ve většině případů zanedbávání zapříčiňuje újmu při vývoji dítěte a zároveň jej ohrožuje. Zanedbávání může být jak záměrné, tak nezáměrné (mladí rodiče, nedostatečná informovanost o rodičovství, atd.) a existují tři typy. O zanedbávání tělesném mluvíme v případech, kdy nejsou uspokojovány základní fyzické potřeby dítěte (obživa, ošacení, zdravotní péče, aj.). Zanedbávání citové mnohdy vede k deprivacím a jedná se tedy o neuspokojení emočních potřeb dítěte (pocit lásky, sounáležitosti, aj.). Nesmíme ovšem zapomenout na formu zanedbávání, při které rodiče svým dětem neposkytují potřebné možnosti ke vzdělávání a dochází k zanedbávání výchovy obecně. (Špatenková a Ševčík, 2011)

Systémové týrání neboli druhotné ponižování je páčáno takovým způsobem, kdy rodič s dítětem navštěvuje neustále lékaře, vyžaduje nadbytečné kontroly a vyšetření nebo do této skupiny řadíme špatnou péči v zařízeních (např. mateřská nebo základní škola, dětské domovy). (Špatenková a Ševčík, 2011)

Formy domácího násilí:

- Emocionální, psychické násilí – tato forma násilí bývá označována za neviditelnou (Čírtková, 2008). Buskotte (2008) dále uvádí, že psychické násilí se velmi často vyskytuje v kombinaci s dalšími formami násilí (sexuální či fyzické). Tato forma násilí může být také jejím předchůdcem. O emocionálním násilí mluvíme v případech, kdy jeden z partnerů druhého ponižuje, nadává mu, snaží se izolovat partnera od společnosti, rodiny a přátel. K této formě násilí můžeme zahrnout omezování osobních práv partnera. Bylo mu věnováno méně pozornosti, než násilí fyzickému, i když ve finále může mít mnohem vážnější důsledky. Existuje několik teorií, které vystihují tento pojem. Podle psychoanalýzy se v dospělosti projevuje verbální agresí jedinec, který ustrnul v orálně sadistické fázi. Typickým znakem je ponižování oběti a nadávky. Nejjasnější výzkumy však pocházejí z feministické teorie. Rozdělují psychické násilí podle tří charakteristik a to na základě mírnějších a závažnějších forem. (Marvánová-Vargová, 2008) Podle Ševčíka (2011)

se rozděluje tento typ násilí ještě na verbální, do kterého spadá ponížení, urážení a slovní napadání. Do neverbálního řadí, když násilník oběti například ničí její oblíbené věci.

- Sociální násilí - izolace oběti od okolí, omezení sociálních kontaktů a kontrola (Čírtková, 2008).
- Ekonomické násilí – nucení oběti, aby finančně podporovala násilníka (Čírtková, 2008). Dle Buskotte (2008) můžeme do ekonomického násilí zařadit také případy, kdy se muž snaží přemluvit partnerku, aby nepracovala (raději zůstala doma). Žena tedy nemá trvalý příjem a musí prosit o peníze svého partnera. Žena se stává na svém partnerovy materiálně závislá. Partner znemožní oběti přístup k příjmům rodiny a vystavuje ji hladovění, chladu, neplatí náklady spojené s chodem domácnosti (Matoušková, 2013).
- Sexuální násilí – omezení soukromí a svobody, zneužívání a znásilňování (Čírtková, 2008). V případech, kdy je žena nucena k pohlavnímu styku mluvíme také o sexuálním násilí. Tato forma násilí má ale opět více tváří. Můžeme sem tedy zahrnout: naléhání partnera k nepříjemným sexuálním praktikám, nucené sledování pornofilmů, sexuální obtěžování a zraňování. Sexuální násilí je v mnohých případech utvrzováno genderovými stereotypy, kdy si muži velmi často myslí, že mají výhradní rozhodovací právo o sexu se svou partnerkou, přičemž nezáleží na tom, zda žena po pohlavním styku touží. (Buskotte, 2008)
- Fyzické násilí – tělesné ubližování a viditelné stopy od zranění (Čírtková, 2008). Buskotte (2008) doplňuje, že pojem fyzické násilí zahrnuje také širokou škálu forem zneužívání a napadení. Fyzické násilí většinou začíná pohlavkem a jeho intenzita se stupňuje. V nejhorších případech může dokonce skončit zavražděním.

Můžeme rozlišit určité násilné formy jednání, které jsou užívané při domácím násilí. Podle Matouškové (2013) můžeme uvést např. sociální izolaci. Pachatel oběti zakazuje styk s příbuznými, kamarády a blízkým okolím. Má absolutní dohled nad tím, co dělá, kde se nachází a s kým komunikuje. Zakazuje jí určité aktivity a zájmy nebo naopak přikazuje, co oběť smí a naopak nesmí dělat. Násilník může svého partnera také zastrašovat. Využitím křiku, výhrůzek, týráním zvířat či zavřením do blázince a následném odebrání dětí dokáže vyvolat v oběti strach. V mnohých případech je často jako nástroj vydírání využíváno dítě. Otec označuje matku za špatnou, navádí dítě všelijak proti sobě, používají

vulgarismy a vyhrožují si, že pokud něco nebude podle jeho vůle, tak dítě například unese a druhý partner jej už neuvidí. (Matoušková, 2013)

2.2 Rizikové faktory

Matoušková (2013) uvádí jako nejčastější faktory vzniku domácího násilí mladší věk a to od 18-30 let, kriminální kariéru, nerovnost pohlaví, chudobu, etnikum, drogy nebo alkohol, základní vzdělání, nezaměstnanost. Pokud jedinec pochází z prostředí, kde se násilí vyskytovalo, tak je zde vysoká pravděpodobnost, že i on se bude chovat podobně v jeho partnerském soužití.

Vznik násilí v domácnostech je protkaný několika mýty. Několik z nich uvedla Čírtková (2008). Násilník kopíruje agresivní vzorce podle původní rodiny a čerpá z toho, co si sám zažil. Jedná se ale o koloběh, kdy si stejnou otázku můžeme položit i v předchozí rodině. Jako další mýtus lze považovat ignoraci společnosti k dané problematice, žárlivost, alkoholismus nebo nezaměstnanost. Tyto fakta bychom správně neměli řadit mezi hlavní příčiny vzniku násilí, ale považujeme je za velmi důležité faktory, které jeho vznik můžou silně ovlivnit.

Bližší bychom mohli rozebrat již výše zmiňovaný alkohol. Za velmi rizikový faktor ho považují násilníci sami, oběti i blízké okolí. Jako omluvu pachatel často používá frázi, že kdyby nepil, tak by se to nestalo. Podle statistik je možno tomuto faktu dát za pravdu pouze z menší části. Avšak je dokázané, že alkohol povoluje „uzdu“. Člověk je uvolněnější, nemá takové zábrany, a pokud má v sobě alespoň menší sklony k agresivitě, tak se to ihned projeví. Odborníci se nemůžou shodnout na tom, zda je alkohol přímo důvodem vzniku násilí nebo pouhým doprovodem tohoto chování. (Buskotte, 2008)

Na užívání psychoaktivní látky se může stát závislým úplně každý. Za spouštěč se považuje stresující událost. S alkoholem se setkali již naši předci. Nálezy archeologů jsou již ze staré Číny, kdy se alkohol vyráběl z obilí. Už v této době se řešila nadměrná konzumace těchto nápojů, která měla za následky potíže v chování konzumentů. Za vlády Karla Velikého byli lidé, kteří ve velké míře alkohol pili dokonce bičování. V Česku vznikl první zákon proti pijáctví alkoholu za Břetislava I. v roce 1039. Tento zákon se vztahoval i na krčmáře, kteří jej nalévali. Alkohol se považuje za společenskou drogu, protože se nejčastěji ve skupině konzumuje a v naší společnosti se považuje za nejužívanější psychoaktivní látku. Závislost se vytváří dlouhodobým a nadměrným užíváním. U mladších jedinců se závislost vytváří mnohem rychleji než u dospělého. Závislost může

být jak fyzická, která se projevuje abstinenčními příznaky, ale také psychická, kdy jedinec místo hledání řešení pro své problémy sáhne po lahvi s alkoholem. Na základě dlouhodobé konzumace alkoholu nastanou u jedince psychické změny. Zhoršení paměti, celkové výkonnosti i pozornosti. Člověk má problémy s hodnocením jakékoliv situace a těžce porozumí problémům. Tyto důsledky vedou až k následné demenci. Další změny nastávají v oblasti emočního prožívání. Konkrétně se jedná o rychlé a náhlé změny nálad. Člověk jedná výbušně až agresivně, nebo naopak prožívá situaci úzkostně, má pocit odcizení, osamělosti a provází jej pocity prázdnoty. Velké změny nastávají v chování člověka, který je na alkoholu závislý. Ztrácí sebeovládání a ohled na ostatní lidi. Velmi často se stává, že reaguje přehnaně a nemá žádné zábrany. Pro některé závislé jedince může mít dlouhodobé užívání alkoholu důsledek na celkovou změnu osobnosti. Alkohol se stává velkou součástí jejich života. Neexistuje jednotný popis osobnosti člověka závislého na této návykové látce. Tato psychoaktivní látka se stává nástrojem pro řešení čehokoliv a díky ní zvládá pocity, které považuje za nepříjemné. (Vágnerová, 2004)

Velmi často se setkáváme v rodinách s násilím, když jeden z partnerů je až přehnaně žárlivý. Tuto vlastnost lze rozdělit na dva typy. Normální žárlení lze chápat tak, pokud osoba cítí, že je jeho vztah s partnerem nějakým způsobem v nebezpečí a reaguje nepřiměřeným způsobem. Člověk pochybuje nejen o svém protějšku, ale i sám o sobě. Z této fáze se může takové chování vystupňovat až na chorobnou žárlivost. Pachatel už nemá žádný podnět k tomu, aby dotyčnému nevěřil, a už vůbec není schopen střízlivě jednat. Svého partnera se snaží úplně odříznout od okolí, kontroluje jej. Už to se považuje za jednu z forem násilí. (Buskotte, 2008)

Špatenková (2011) jmenuje mezi stresory problémy v zaměstnání, vážnou nemoc nebo nehodu, problém s dětmi, dluhy. Pokud jsou tyto stresory chronické, tak není nic neobvyklého, že se stanou spouštěčem agresivity. Dále může být násilník nespokojený se zaběhnutým režimem ve svém vztahu s partnerkou, nebo ve své práci. I to může být spouštěčem takového počínání. Pokud je násilník na svém protějšku závislý a příliš se poutá ke své partnerce a naopak současně pociťuje i nenávisť, tak je zde možný výskyt násilného chování. Partnerské neshody mohou být také příčinou vzniku násilí ve vztahu. (Špatenková, 2011)

2.3 Znaky domácího násilí

Nejedná se o jednorázový akt, ale jde především o dlouhodobé a opakované chování, které ohrožuje jednoho z partnerů. Velmi často začíná násilí slovními urážkami a ponižováním. To přerůstá v další fázi do násilí fyzického. Mezi násilníkem a obětí vzniká pro okolí nepochopitelné pouto, díky kterému jsou na sobě oba závislí a jeden druhého si nedovolí opustit. (Marvánová-Vargová, 2008) Je důležité, aby domácí násilí bylo odlišeno od dlouhodobých hádek, či tzn. „italských domácností. Domácí násilí jako takové má čtyři základní znaky. (Čírtková, 2007)

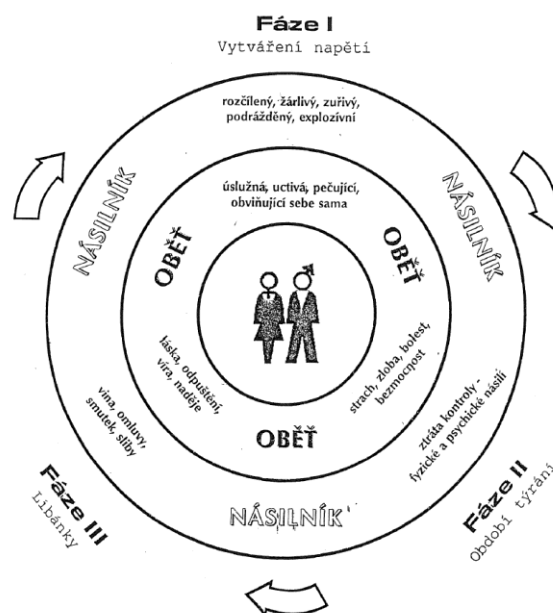
Základním znakem je opakovanost a dlouhodobé násilné jednání. Můžeme přímo říci, že je jedná o násilí s pokračováním. Není to tedy jednorázová ataka. I když v mnoha případech tato ataka bývá počátkem domácího násilí. (Čírtková, 2007)

Dalším znakem je neustále se zvyšující intenzita, četnost a celková eskalace násilí (Čírtková, 2007). Můžeme mluvit o cyklu domácího násilí. Nestrannému pozorovateli se může zdát, že se pachatel a oběť násilí se vzájemně doplňují. Žena jedná tak, aby došlo ke snížení úzkosti muže, ale může jít také jen o snahu ženy ve vztahu určitým způsobem přetrvat. (Gjuričová, Kocourková a Koutek, 2000) Jak jsme již uvedli v předchozí kapitole, je mnoho rizikových faktorů, které ovlivňují vznik domácího násilí. Vývoj vztahu mezi obětí a pachatelem a celkový průběh domácího násilí má podobnou strukturu ve všech rodinách, ve kterých se objevuje domácí násilí. Můžeme říci, že muž, který již jednou uhodil ženu, uhodí ji znovu. Domácí násilí tedy můžeme považovat za uzavřený a začarovaný kruh, který se neustále opakuje. Frekvence opakování jednotlivých atak je podobná a jsou stále častější. Pro pachatele i oběť je velmi obtížné se z tohoto cyklu vymanit.

Cyklus domácího násilí můžeme shrnout do tří po sobě jdoucích fází (spirála násilí). Za počátek domácího násilí můžeme považovat stav, kdy žena vycítí ve vztahu velmi napjatou a nejistou atmosféru. Napětí ve vztahu se neustále stupňuje. Velmi často se setkáváme v těchto vztazích s hádkami, kdy se muž cítí být vyprovokován ženou, stává se agresivním a slovně utočí. Žena většinou reaguje tím, že je opatrnější a snaží se předcházet jakémukoliv konfliktu. Je nutné podotknout, že ženy, které jsou oběťmi domácího násilí delší dobu, se již nesnaží uklidňovat situaci před konfliktem. Naopak muže vyprovokují a to hlavně z důvodu urychlení průběhu celé hádky. (Buskotte, 2008) Pachatel je v této první fázi výbušný, žárlivý, nevrlý a rozčilený. Naopak oběť je pečující,

úslužná a agresorem ve velké míře kritizovaná, z celé situace velmi často obviňuje sama sebe. (Matoušková, 2013) První fáze tohoto cyklu může trvat velmi dlouho dobu. A volně přechází do dalšího stupně, který Buskotte (2008) nazývá fází exploze a netrvá příliš dlouho. Agresor dává volný průchod svým emocím a verbální útoky přechází na psychické a fyzické. Obětem se nedaří v mnohých případech odhadnout nástup této fáze.

Mimo to se cítí psychicky na dně, jsou bezmocné, pocítují zlost a agresora se bojí. (Matoušková, 2013) Poté se cyklus dostane do fáze tzv. líbánek. Pachatel se své partnerce horlivě omlouvá, je k ní velmi pozorný, něžný a ujišťuje ženu o svých citech. Snaží se oběti dát naději, jak je opět všechno v naprostém pořádku a slibuje, že se násilí už vícekrát nezopakuje. (Matoušková, 2013) Tuto fázi oba aktéři domácího násilí vnímají jako velmi romantickou a dává jim naději, že se již nikdy násilí opakovat nebude. Agresoři svých činů upřímně litují a dochází na krátkou dobu k nápravě jejich chování (skvělý manžel, starostlivý otec, slibuje, že vyhledá odbornou pomoc). V této fázi také dochází ke značnému zklidnění a odlehčení pro ženy. V průběhu druhé fáze jsou oběti násilí plně přesvědčeny, že své partnery opustí. Právě třetí fáze rozhodne o tom, že jsou schopny tyranizujícího partnera opustit. V mnoha případech ale ženy věří v nápravu chování jejich partnerů. (Buskotte, 2008)

Obrázek 1. Cyklus domácího násilí Zdroj: Domácí násilí, 2012 [online]

Tento cyklus poukazuje na to, že většina obětí v tomto partnerském soužití, kde se násilí nachází, přetrvávají dlouhou dobu. Někdy jde až o desítky let. To že se neustále střídá fáze klidu a milujícího partnera, je důvodem proč mnoho žen ve vztahu setrvává i nadále a nemá motivaci muže opustit. I když máme stanoveny etapy násilí přesně tak, jak jdou za sebou, je velmi těžké určit počátek a konec každé z nich. Je zde určitá závislost i na vnějších faktorech a daných situacích. Zahraniční literatura rozděluje 6 fází násilí. (Marvánová-Vargová, 2008)

Dalším, tedy třetím znakem domácího násilí jsou neměnné role agresora a oběti. Role ohrožené a násilné osoby jsou pevně stanovené a jasně vyhraněné. Tudíž se násilí dopouští stále stejný aktér. V případech, kdy se role agresorů mění, mluvíme spíše o tzv. italské domácnosti. (Čírtková, 2007)

Za čtvrtý znak domácího násilí můžeme považovat místo, kde k násilným činům dochází: společná domácnost, v soukromí. Domácí násilí je tedy ukryto před sociální kontrolou. U tohoto typu násilí takřka neexistují svědci ani důkazy. (Čírtková, 2007)

3 OBĚTI A PACHATELÉ

Dospělý člověk může být terčem násilí ze strany ostatních členů rodiny a to v kterémkoliv období života. Může být obětí násilného chování jiného dospělého a to partnera, partnerky nebo manžela, manželky. Může probíhat v průběhu manželství (vztahu), po rozvodu či rozchodu s partnerem. Dospělý člověk může být ale také obětí svých dětí nebo mladších členů rodiny (jde například o ubližování starým lidem). Dle statistických údajů o domácím násilí je pro děti rodina vcelku nebezpečným prostředím. A to hlavně z důvodu aktuálního trendu, kdy se odráží pozice slabšího vůči dospělému a jeho závislosti na něm. Zneužívání a týrání dětí se vyskytuje prakticky ve všech vrstvách společnosti. Vyšší výskyt domácího násilí páchaného na dětech je spojován s chudobou a s nízkým stupněm dosaženého vzdělání rodičů. Za rizikové faktory považujeme strukturu rodiny (úplnost), vztah rodičů k dítěti (zda dítě bylo chtěné, zda nemá vlastnosti osoby, kterou rodiče nemají rádi), hyperaktivita dítěte nebo jiný handicap. Do další skupiny rizikových faktorů můžeme zařadit závislost na alkoholu nebo drogách a agresivitu jedinců. (Lovaš, 2001)

3.1 Oběti a důsledky násilí

Kterýkoliv člen rodiny se může stát obětí. Zpravidla se jí stane ten, který se z jakéhokoliv důvodu nemůže nějak bránit. Velmi často se obětí domácího násilí stávají ženy buď to v partnerském, nebo manželském vztahu. (Vágnerová, 2004) Pokud ve svém okolí máme podezření na oběť domácího násilí, je velmi pravděpodobné, že bude pachatelovo chování omlouvat a vždy si pro ně najde odůvodnění například v podobě únavy, špatné nálady či alkoholu (Ševčík a Špatenková, 2011). Místo aby partner ženu podporoval a zajistil pro ni příjemné zázemí, tak zneužívá citlivých údajů a to může mít závažné důsledky. Násilníkovi především jde o moc a vítězství nad partnerem, kterého zbaví osobního bezpečí a důstojnosti. Ublížení svému bližnímu mu dodává pocit síly, získání nadvlády a uspokojení. (Vágnerová, 2004) Ve většině případů nevěříme oběti její výpověď a nepřipouštíme si tyto fakta na základě naší zkušenosti. Je velmi těžké se přesvědčit o pachateli a jeho činech, pokud se veřejně chová jinak a nemá žádnou spojitost s jakýmkoliv činem, který by se vymykal právním či společenským normám. Často potom veřejnost uvěří pachateli, že jednal tak, jak měl a oběť si pouze vymýšlí. Oběť velmi často své vyprávění o násilí nezveličuje, ba právě naopak její výpověď je stručná a obsahuje jen některé informace o činech pachatele. Opakuje vzorec jednání, jako při násilí. Snaží se chovat podle toho, jak si přeje násilník, se vším souhlasí a nic nekomentuje, aby

nevyvolávala další incident. Proto je pro okolí velmi těžké tuto situaci odhalit. Týraná osoba se za svou situaci stydí a špatně se jí přiznává. Vitoušková (2012) doporučuje, jak komunikovat s těmito osobami. Měli bychom si všechny informace dokumentovat. Důležité je osobu vyslechnout až do konce, nejlepší je mít výpovědi z obou stran. Pro ohroženou osobu musíme mít vysokou míru empatie a motivovat ji, aby byla aktivní, a navedeme ji ke zkontaktování míst, které obětem jako je ona, jsou schopny dát odborné poradenství či střechu nad hlavou v podobě azylových domů. V konečném případě doporučíme i kontakt na právníky k dalšímu řešení situace. (Vitoušková, 2007)

Pachatel velmi často popírá sám sobě důsledky svého počínání, nebo je minimalizuje. Žena tak ztrácí své sebevědomí a vidí se negativně. Dlouhodobé týrání má na oběť vážné nejen zdravotní, ale i psychické důsledky. Ševčík a Špatenková (2011) mezi ně řadí poruchy příjmu potravy, bolesti břicha, hlavy, pocity únavy, sebepoškozování, homicidiální či suicidální tendence apod. Na následky týrání je možno uplatnit diagnostiku, že se jedná o posttraumatickou, či reaktivní poruchu. U většiny žen, které si prožily domácí násilí, se projevuje izolace, deprese, přecitlivělost, snížená sebedůvěra. Neustále oběti provází strach a prožívají pocity beznaděje, ztrácejí smysluplnost bytí na světě. (Buskotte, 2008) Lovaš (2001) chápe beznaděj jako určitý uzlový bod, k němuž směřují další faktory, které se podílejí na vzniku samotné deprese. Beznaděj je očekávání, že se nám nepodaří dosáhnout určitých výsledků, které si přejeme, nebo že nedokážeme zabránit negativním vlivům, které našemu dosáhnutí cíle zabraňují. Deprese bývá nejčastějším důsledkem, který se objevuje u ohrožených. Oběť se nejčastěji vyznačuje tak, že partnerovo počínání omlouvá, je vystrašená, minimálně kontaktuje se svým okolím a příbuznými, provázejí ji neustálé pocity viny, stydí se o svých problémech mluvit a je často finančně závislá na pachateli a je mu tak podřízena. Pro týranou ženu je důležité mít pochopení, vyslechnout ji a hlavně je nutné, aby sociální pracovník ženu podpořil a dodal jí sílu a odhodlání k řešení situace ji podpořit. Buskotte (2008) udává, že velké riziko nastává hlavně při utajování příčin úrazů. Může tak dojít k tomu, že okolí vůbec nemusí zaznamenat nějaké problémy a ty se pak začnou stupňovat a my na ně přijdeme pozdě. Je velmi těžké zakročit a poskytnout pomoc ženě v ohrožení. Kvůli neustálému stresu, zda přijde další týrání a přemýšlení nad tím, co se stane příště, může žena trpět zaživačnými nebo kardiovaskulárními problémy. Oběť se cítí pod neustálým tlakem, který ji vyčerpává a může ji vysílit natolik, že se pak nezvládá starat o děti nebo domácnost.

Mimo deprese mohou všechny tyto důsledky často vyústit až do formy traumatu, které má trvalý charakter. Někdy i na celý zbytek života týrané ženy. Jsou to stavy, které jsou silnější než mysl a jedinec sám nad sebou ztrácí kontrolu. Vnitřní rovnováha může být narušena, nebo trvale zničena. Ve většině případů sama oběť ani netuší, že je něco v nepořádku, protože se dříve s takovými stavy a symptomy nesetkala. Není vyloučeno ani zkolabování celého sebeobránného systému, protože je přetížen. Mezi další dopady traumat je také porucha spaní, nevyrovnanost pocitů a labilita. Může se stát, že se oběť z ničeho nic rozpláče nebo se začne chovat hystericky. Určité situace, hudba nebo jiný jev mohou v ohrožené osobě vyvolat tyto stavy úzkosti nebo strachu. Na jejich základě si je schopna naprosto do detailů vybavit události, které s nimi souvisí. Tento mechanismus může mít i pozitivní efekt, pokud si tyto zážitky budeme logicky přepracovávat. V opačném případě se jedná o tzv. flashbaky, kdy si oběť dokonce může myslet, že se zážitky staly ještě jednou. Tyto důsledky se mohou pro ženu samotnou zdát neškodné, ale není tomu tak. Deprese a nepředvídatelné chování může mít velký dopad na blízké okolí a hlavně na děti. Není neobvyklé, pokud oběť začne situaci řešit pomocí léků, nebo jiné návykové látky, nejčastěji však alkoholu. Snaží se tak problémy potlačit a může dojít až k tomu, že si na nich vyvolá závislost a považuje tyto látky za součást svého života. Hlavní věc, kterou si musí daná osoba uvědomit je ta, zdali dokáže problém řešit sama, nebo je nutné vyhledat odborné poradenství. (Buskotte, 2008) Marvánová - Vargová uvádí, že velký vliv mělo domácí násilí i na výkonnost oběti v práci. Žena se tak dostávala do rizika, že o zaměstnání může přijít. Kromě toho jmenuje i zranění a další důsledky, které jsou po útoku pachatele nejčastější. Jedná se o pohmožděniny, otřesy mozku, zlomeniny, popáleniny od cigaret. Dále potom již zmiňované poruchy spánku provázené nočními můrami, posttraumatická porucha tzv. syndrom týrané ženy, alkoholismus atd. Samotné násilí má ve většině případů hodně času na to, aby začalo působit na oběť intenzivně. To z toho důvodu, že žena ve vztahu častokrát setrvává velmi dlouho a dává partnerovi znovu další šance. Stává se, že ženy v mnoha případech obviňují skutečně jen samy sebe a partnerovi nepřisuzují vinu, nebo jen v nejmenším měřítku. Snaží se omezovat příčiny, kvůli kterým by partner mohl být agresivní. Je dokonalou manželkou, hospodyní, ale pachatel si častokrát najde i sebemenší důvod a podnět, aby k násilí mohlo dojít. Je paradoxní, že v tomto případě si žena začne všechno vyčítat sama sobě a ještě intenzivněji. Mají pocit, že selhaly a nebyly schopné naplnit partnerovy představy. Žena nepřiznává existenci problému jejímu partnerovi a neustále ji přisuzuje sobě, psychologové nazývají

tzv. double bind. V českém překladu to znamená, že by se oběť chtěla zavděčit a být zadobře se všema. Namlouvají si, že situace by mohla být jistě ještě mnohem horší a bagatelizují svoji situaci. Pokud se oběti někdo zeptá, co se stalo, nebo zda má nějaký problém, ve většině případů nevědí jak odpovědět a jsou zaskočené a mohou být i mírně rozzlobeny, protože se někdo snaží nabourat do jejího soukromí. Během tohoto období, kdy oběť všechno popírá, jak sobě, tak i okolí, se může násilí vystupňovat na mnohem nebezpečnější, než tomu bylo doposud a ani si to neuvědomuje. Většinou na to přijdou, až po ukončení vztahu s pachatelem, pokud není pozdě. (Buskotte, 2008)

Rozlišujeme čtyři fáze, kterými si žena projde od počátku násilí, které trpěla, až po ukončení celého vztahu a odpoutání se od pachatele. V první fázi, žena absolutně nevnímá nějaké náznaky násilí a vyhovuje chování muži, tak jak on si přeje. Dále se přesune do stádia, kdy už násilí věnuje větší pozornost, jelikož má narůstající tendenci. Partner neustále slibuje, že se to už nestane a omlouvá se. Oběť omluvy přijímá, protože má pocit, že do vztahu investovala již mnoho a dá mu další šance. Předposlední fáze se nazývá osvobození se od násilného vztahu. Zde násilí pokrývá velké procento celého vztahu mezi obětí a násilníkem. Žena začíná hledat podporu mezi přáteli, hledá pomoc a řešení. Přichází na to, že vztah již nemá budoucnost a nemá cenu jej zachraňovat. Častokrát může dojít i na suicidální myšlenky. Oběť ztrácí síly na řešení situace a hodnotí situaci tak, že by bylo nejlepší spáchat sebevraždu a ukončit teror. Odpoutání se a uzdravení je fází poslední, kterou si ohrožená osoba projde. Počíná odchodem od násilníka a přizpůsobením se novým životním podmínkám v jejím životě. Začíná zde budování ztracené sebedůvěry. Intervent by měl určit, v jakém stádiu se oběť nachází a podle toho přizpůsobit formu pomoci. Je důležité, aby klientku naučil chápat násilného partnera jako minulost, aby našla skutečně sama sebe a nebyla na něm dále psychicky závislá (Marvánová – Vargová, 2008).

Posttraumatická stresová porucha

„PTSD je prodlouženou nebo oddálenou reakcí, resp. Projevem nedostatečného zpracování závažné traumatické zkušenosti, která se projevuje přetrváváním psychických i somatických potíží“ (Vágnerová, 2004, s. 431). Být ve stresu znamená to, že je jedinec vystavený různým tlakům, být v tísní. Nejdříve se tento pojem ujal ve fyzice například při výstavbě mostu. Až potom se začal užívat v oborech jako je psychologie sociologie a podobně. Podle působení na člověka můžeme rozlišit dva typy stresů. Negativně působící stres se nazývá distress a pozitivně eustres. (Baumgartner, 2001) Tato porucha je zvláštní tím, že je stresor přítomný u určení diagnózy. Běžně se jedná o traumatické prožitky

jedince, které si již prožil. Dělíme je do tří různých skupin. Způsobené neúmyslně člověkem. Zde řadíme autonehody, zřícení domů. Do úmyslně způsobených traumatizujících událostí patří války, mučení, únosy a třetí skupinou jsou přírodní katastrofy (zemětřesení, povodně). Tato porucha se rozvíjí, pokud na jedince zapůsobil jeden ze stresujících faktorů. Pokud stresor vznikl záměrně, bývá obvykle velmi těžko přístupný pro intervenci a také jsou mnohem delšího trvání. Hlavní příčinou vzniku jsou stresující události, které se opakují, trvají delší dobu a jsou pro nás neočekávané. Tyto události nemusí jedinec přímo zažít, ale stačí být svědkem takovéto události a posttraumatická stresová porucha se může rozvinout. (Marvánová-Vargová, 2008) Vágnerová (2004) mezi typické příznaky PTSD řadí chronickou úzkost, která přetrvává, podráždění a vysoká přecitlivělost, vnitřní napětí a úlekové reakce, které jsou nepřiměřené. Reakce jsou vyvolány většinou podnětem, který nějakým způsobem oběti připomene její traumatizující událost nebo zážitek. Může se stát, že podnět je i zcela neutrální. Tato porucha je znamením, že dotyčná osoba se prozatím nebyla schopna vyrovnat se svým traumatizujícím prožitkem. PTSD zapříčiňuje i následující potíže. Oběť se snaží vytěsnit zlé a nepříjemné zážitky. To takovým způsobem, že může dojít až k selektivní amnézii a dochází k problému, že si člověk nedokáže vybavit momenty, které jsou s danou událostí spojovány. Dále se jedná o vytvořenou asociaci s, dříve pro jedince, neutrálními podněty. Dotyčný se jim vyhýbá, a nedokáže potom adekvátně reagovat. (Vágnerová, 2004)

Syndrom týrané ženy

Tento termín zavedla psychologka Lenore Walkerová jakožto pojmenování důsledku násilí. Syndrom zahrnuje vzorce chování a další psychické následky ženy, která se stala obětí partnerského násilí. Aby se syndrom týrané ženy mohl diagnostikovat, musí zde být předpoklad, že se celý cyklus zopakoval alespoň dvakrát. Podle Walkerové lze charakterizovat syndrom následovně. Oběť má obavy a strach o svůj či život svých potomků, svaluje vinu na sebe samu, má neustále pocit, že je násilník v její blízkosti a všechno ví, nepřipouští si za žádných okolností, že by za násilí byl zodpovědný někdo jiný než ona. (Marvánová-Vargová, 2008)

Z důvodu utrpění domácího násilí u žen ve většině případů přetrvávají kromě zmiňovaných poruch i další symptomy. Mezi ně řadí Kubany (2004) nezvedání telefonu, z důvodu strachu, že volá pachatel, žena už nemá radost ani ji nebaví aktivity, které ji dříve naplňovaly, poruchy se soustředěností, rychlé střídání emocí a výbušnost, problémy s prožíváním pocitů blízkosti a s navazováním nových intimních vztahů a pocity viny,

že násilí nezabránila dříve, nebo že se oběti nepodařilo o nápravu chování jejího partnera, který jí ubližoval. V nedávné době odborníci došli k závěru, že ve většině případů opuštění partnera nemusí znamenat konec utrpení, které si prožila, ale může pokračovat i nadále a zvyšovat se. Studie udávají větší riziko úmrtí žen, které své partnery opustily, než ty, které nadále ve vztahu setrvávají. (Marvánová-Vargová, 2008)

Špatenková (2011) zmiňuje také násilí páchané na mužích, o kterém se v poslední době začíná sbírat více informací. Muž se stává obětí násilí často v institucích, které jsou tzv. jednogenderové. Jedná se vězení, zajatecké tábory, nebo armádu. Nejedná se v tomto případě o uspokojení sexuality, ale jde především o to, aby dotyčný byl ponížen. Odhadem se jedná o 2-5% mužů, kteří se stali ohroženými násilím. Tento typ násilí páchaného na mužích je v mnoha případech velmi často špatně rozpoznatelný. Na rozdíl od pachatele jakožto muže, kdy je nejčastěji formou domácího násilí to fyzické, ženy volí psychickou formu násilí například vydírání a to okolí velmi těžce rozpozná a v muži málokdy své problémy svěří odborníkům, nebo svým blízkým. Stydí se vyhledat pomoc z důvodu ponížení a újmy na mužnosti, protože týrání muže není akceptováno společností a očekává se od nich právě odvážnost, statečnost a v žádném případě si okolí nepřipouští, že by žena byla fyzicky zdatnější než muž. Proto násilí páchané na mužích vyvolává pocit nejistoty a údivu u laicky zaměřených lidí. V mnoha případech se ohroženou osobou stávají muži, kteří mají sklony k nadváze a špatně se seznamují a nejsou příliš společenští. Další případ, kdy je oběť mužského pohlaví je v mezigeneračním typu domácího násilí, kdy pachatelem jsou dospělé děti.

Pokud pracovníci v pomáhajících profesích rozeznají u svého klienta domácí násilí, tak by ho měli neprodleně odkázat na služby intervenčních center. Tam se jich ujmou zkušení pracovníci, kteří jsou odborně školení a specializovaní na tuto problematiku. Ohrožené osobě se zde dostane komplexní a kompetentní pomoci. (Ševčík a Špatenková, 2011)

3.2 Typologie pachatelů

Dle Nakonečného (2009) se můžeme setkat s kognitivními a emocionálními komponenty internalizace. Člověk vnímá i cítí, zda se zachoval správně nebo ne. Neuvědomuje si však váhu norem. O těch přemýšlí až po dokonání svého činu, kdy se potýká s důsledky toho, co provedl. Pohonom k těmto jednáním jsou pocity, které se utváří už v dětství jako vztahy a zážitky. Další téma, které zmiňujeme v dnešní době velmi často, je agrese. Často řešíme otázku, proč někteří jedinci, začínají být agresivní právě ve chvílích, kdy mají řešit

konflikty nebo jsou pod tlakem a zda jsou to převážně muži, kteří se takto projevují. Hlavním tématem různých výzkumů bývá, proč se někteří jedinci násilí dopouští a někteří ne a zda jsou pachatelé převážně muži. Odborně se násilným přestupkům říká násilí ze strany osob blízkých. Protože jej páchá někdo, kdo je s obětí v blízkém kontaktu, nebo s ní žije. Pokud je pachatelkou žena, tak ve většině případů se s obětí zná jen krátce a povrchně. Původ násilí je přisuzován hormonu testosteronu. O něm se tvrdí, že může zapříčinit agresivní chování a jednání u mužů. Fakta dokazují, že lidé mají zaškatulkované role obou pohlaví a to může mít také vliv na násilné chování. Jedině u jeho zrodu jsme schopni mu nějak zabránit. Velkou roli zde hraje výchova, která by se neměla řídit klasickým vzorcem rolí. Rodiče či vychovatelé musejí dbát na rovnocenné postavení obou pohlaví, neměla by zde existovat nadřazenost, či podřazenost. (Buskotte, 2008) Rozpoznat násilníka se dá poznat pomocí několika faktorů. Pachatel se snaží izolovat svou partnerku od přátel a rodiny, nepřiznává, že se může i on někdy mýlit, popuzuje své děti proti své manželce, snižuje oběti sebevědomí díky nadávkám a různým posměškům, často nadává a křičí. (Špatenková, 2011)

Další typologii popisuje Špatenková (2011). Na jejich základě můžeme určit, jaký typ intervence v tomto případě pomůže. První typ násilníka se nazývá obránce. Jeho uspokojení spočívá v závislosti oběti na jeho osobě. Nevadí mu kontrola, ale má strach, aby ubránil to „svoje“. Bojí se, aby ho ohrožená osoba neopustila nebo nějak jinak nepotrestala za jeho počínání. Inkorporátor vnímá oběť jako sebe samého. Pouze jako rozšíření své osoby. Nedokáže žít bez své partnerky a přivlastňuje si ji. Validátor naopak hledá nějaké posílení své vlastní osoby z nedostatku sebevědomí ve svou mužnou roli. Potřebuje se neustále utvrzovat okolím, že je pro všechny důležitý. Je velmi závislý na své oběti z důvodu neustálé podpory o jeho hodnotě. Aby o svou partnerku nepřišel, tak jí neustále vyhrožuje a používá další prostředky k tomu, aby ho neopustila. Pro kontrolora jsou ostatní lidé důležití jen z toho důvodu, v čem jsou pro něj dobří a hodni něco udělat. Svou oběť považuje za svůj majetek. K násilí se schyluje za předpokladu, že ohrožená osoba se nechce podřídit a on tak nad ní ztrácí moc a kontrolu.

Podle Toufarové (2008) se může zdát, že neexistuje typická oběť nebo pachatel. Násilník je v každém případě individuální a pochází z jiných vzdělanostních a socioekonomických vrstev. V čem se ale typologie může shodnout, jsou rysy jako například „dvojitá tvář“, či nedostatek empatie. I když navenek působí násilník velmi sympaticky, v soukromí se chová bezohledně a agresivně. Často se stává, že byl sám pachatel v dětství týrán, nebo

se stal svědkem násilí ve své rodině. Nebo v prostředí kde vyrůstal, nechovali dospělí úctu k dětem či ženám. Považují svou ženu za majetek a zastávají fakt, že jim mohou rozkazovat, vychovávat je a kontrolovat. Násilníkovu osobnost charakterizuje francouzská psychoterapeutka a psychiatrička Hirigoyen (2002) jako narcistu, snášejícího špatně pocit, že je jeho hodnota nízká a svůj neúspěch. Okolí nechápe, jak se zrovna on mohl dopustit násilí na své partnerce, protože se navenek dokáže chovat velmi mile a přátelsky. Podle analýzy, která byla provedena psychologem, můžeme osobnost násilníka popsat jako psychopatickou osobnost, která má poruchy seberegulace, nemá dostačující smysl pro realitu, mající rysy impulsivity. Má dobré sociální kompetence a vůči zátěži není odolný. Kvůli těmto rysům osobnosti, jsou dispozice pachatele předurčeny k selhání, pokud nastane emočně provokující či konfliktní situace. (Toufarová, 2008)

I přesto, že diagnostika pachatelovi osobnosti je propletena mnoha metodologickými problémy, vzniklo několik typologií osobnosti pachatele násilí. První typ se nazývá obecně antisociální/agresivní. Partner je agresivní i na veřejnosti, nemá zájem o druhé a je neodpovědný. V mnoha případech je u něj problém s poruchou osobnosti a může mít i minulost kriminálního charakteru. Jedná se asi o 25 % ze všech pachatelů. Agresor, kterým se pachatel stane pouze v rodině a to vůči partnerce, nemá problémy se svým okolím a má často zkušenosti s násilím ze své původní rodiny. Můžeme u něj diagnostikovat lehkou poruchu osobnosti či psychopatologii. Tento typ násilníka se vyskytuje asi z 50 %. Nejvíce emočně labilní a depresivní typ se nazývá hraniční/dysforický. Jeho postoje ohledně genderových rolí jsou značně konzervativní a klasické. Násilí je zaměřeno z pravidla pouze proti rodině. Hlavní charakteristickým rysem je schizoidní osobnost. Zastává ji asi 25 % násilných partnerů. Podle American Psychological Association dělíme tři typy pachatelů a to na násilníka s duševní poruchou, typického násilníka a kriminální typ násilníka nejen v domácnosti ale i mimo ní. (Toufarová, 2008)

Špatenková (2011) charakterizuje násilné muže následovně:

- Dvojitá tvář pachatele – pachatelé tohoto typu jsou na jednu stranu velmi pozorní, oddaní, ale naopak dokážou být velmi vzteklí, nenávislní, agresivní. Pro oběť je situace doma velmi matoucí, protože jednou mohou být zbiti a druhý den jsou zahrnováni láskou. Problém nastává hlavně při svěřením se svému okolí. Často se

může oběť setkat s nedůvěrou, jelikož pachatel působí na okolí velmi mile a vstřícně.

- Násilnické sklony – pro tyto muže představuje násilí řešení dané situace a nevidí jiný způsob, jak by se dalo dojít k východisku. Může se stát, že se vybijí i na domácích mazlíčcích.
- Majetnictví a žárlivost – chorobná žárlivost vyvolává agresi v pachateli. I přes veškerou kontrolu a nevinnost ženy stále hledá důvody, proč je něco špatně.
- Problematická sexualita – nepovažují sexuální styk jako důkaz lásky, ale v jeho průběhu si dokazují svoji moc a dominantnost vůči oběti.
- Děťství v násilné domácnosti – často se stává, že násilník byl sám obětí domácího násilí a proto vykazuje stejné chování, protože jej považuje za „normální“ vzorec chování.
- Tradiční hodnoty – stále zastávají názor, že muži jsou vůči ženám nadřazeni a mohou je bít, pokud neposlouchají a nepodřizují se mu. Jeho chování považuje za součást své mužské role.
- Neschopnost zodpovědnosti – protože něco sám nedokáže, obviňuje tak své okolí a poté si vylívá zlost.

Je velmi těžké domluvit se s pachatelem, aby na sobě začal sám pracovat. On v žádném případě nehledá selhání v sobě samém a pro práci na sobě není vnitřně motivován. Jediná možnost je, že je pachatel přinucen k napravení. Soudně nařízená náprava má tak v tomto případě svoje odůvodnění a je na místě. V naší zemi není velmi obvyklé, aby muži navštěvovali poradny, nebo vyhledávali psychologickou pomoc. V naší republice jako první pomoc byla terapie partnerských agresorů při Institutu forenzní psychologie. Většina těchto programů vzniká však v zahraničí a jejich přenos do naší země není zdaleka jednoduchý. S násilnými partnery v České republice tak nejčastěji spolupracují hlavně poradny pro rodinu. (Špatenková, 2011)

4 POMOC A ŘEŠENÍ

Přibližně od roku 2000 se v České republice hovoří o domácím násilí jako o akutním a nebezpečném problému. Došlo k rozvoji preventivních opatření (nadace na podporu obětí domácího násilí, atd.) i přesto, ale zůstává situace v rodinách, kde se objevuje domácí násilí na stejné úrovni. (Čírtková, 2002) Nejprve o ohrožené osoby pečovaly neziskové organizace. Po jejich nátlaku na státní orgány se začaly vyvíjet pozitivní výsledky a to v oblasti práva. (Ševčík a Špatenková, 2011) Domácí násilí bychom neměli považovat za záležitost pouze soukromou. Tento problém by se měl týkat široké veřejnosti. Aby se násilí zabránilo, tak bylo vydáno několik zákonů a postupně jsou zakládány různé instituce, které zajišťují poradenství a azylové domy, které jsou k dispozici na pomoc obětem. Bohužel některé zákony nejsou přímým nástrojem k zabránění násilí. Vedou pouze k jeho omezení, nebo případně se na jejich základě začne daný problém řešit. (Buskotte, 2008) Obětem je doporučeno navštěvovat psychoterapie nebo tréninky asertivního chování. Velkým problémem u žen je ten, že cítí velkou zodpovědnost za svoje děti a ve většině případů se k partnerovi i po prožitém domácím násilí vrátí a odpustí mu. Jsou zde i takové páry, kdy jejich soužití provází i chvíle, kdy jsou šťastní a ty zlé zážitky se snaží vymazat. Co se týče terapie mezi párem, tak se dá aplikovat pouze v některých případech. Pokud násilí není dlouhotrvající a velmi vážné. Žena má za úkol se naučit to, aby byla zodpovědná za svoji bezpečnost a muž by si měl uvědomit, že se jeho činy nedají omlouvat. (Gjuričová, 2000)

Podle Ševčíka a Špatenkové (2011) je násilí jedním z nejčastějších důvodů, proč lidé potřebují využít služeb krizové intervence. Osoby, na kterých je násilí páčeno nazýváme osoby ohrožené domácím násilím a aktéry označujeme jako osoby násilné. Do domácího násilí kromě násilí mezi partnery řadíme i týrání, zanedbávání a zneužívání dětí a to je vydělováno samostatně. Zahrnujeme mezi ně nevědomé i vědomé činy, kterých se dopouští rodič nebo jiná dospělá osoba, která se stará o dítě. Prostřednictvím těchto aktivit dochází ke špatnému vývoji jedince a k poškození jeho zdraví. V dnešní době už se oběti nemusí bát neřešitelnosti situace. Velmi často se tyto osoby setkávaly s nechápavostí a nedůvěrou svého okolí. Můžeme za to vinit mnohé mýty, které o domácím násilí vznikly. Velmi důležité pro pomoc obětem je, aby odborník byl schopen rozpoznat první varovné signály domácího násilí a měl by na základě toho zamezit dalšímu pokračování. Všechny instituce, pomáhající obětem domácího násilí by měly mít sjednocený názor a pohled na tuto problematiku, aby mohly objektivně pomáhat a odhadnout riziko násilí. Je to velmi

důležitě, protože se nebezpečnost pachatele může podcenit a to může pro oběť být osudným. (Marvánova-Vargová, 2008)

Ševčík a Špatenková (2011) zmiňují diagnostickou metodu zvanou SARA DN, díky které mohou hlavně policisté rizika a hrozby domácího násilí určit. V plném znění „Spousal Assault Risk Assessment“. Po schválení začal tuto metodu po drobných úpravách využívat Bílý kruh bezpečí o.s. Jedná se o seskupení několika otázek, které si pracovník zaznamenává do archu a po jejich vyhodnocení a dle vlastního úsudku lze určit výši rizika domácího násilí. Tuto metodu mohou používat pouze proškolení pracovníci. Je zde totiž velké riziko, že aktéři násilí mohou odpovědi i zkreslovat a zakrývají tak jeho přítomnost.

Intervenční centra

V zákoně o sociálních službách (Česko, 2006) je zahrnut chod a činnost těchto center. Oběť v centru může vyhledat poradenství, které se týká, jak sociálněprávní, právní i psychologické pomoci. Poradenství je ohrožené osobě nabídnuto podle zákona nejpozději do 48 hodin. Intervenční centra velmi úzce spolupracují s Policií ČR. Podle Služby jsou provozovány terénně, ambulantně, nebo lze využít i služeb pobytových. Poradenství spočívá hlavně při pomoci vyřizování osobních věcí, zajištění potravin, nebo ubytování. Pokud ohrožená osoba požádá o tuto pomoc, intervenční centrum může služby poskytovat i bez rozhodnutí policie. Centra jsou v úzké spolupráci kromě Policie ČR také s dalšími subjekty a to například s obecní policií nebo orgány sociálněprávní ochrany dětí. Obětem nestačí pouze právní ochrana, ale hlavně je důležité pomoci obětem po psychologické stránce a to prostřednictvím odborně vyškolených pracovníků. Intervenční centra již u nás mají nezastupitelnou roli a jejich existence je velmi důležitá. V naší zemi se můžeme setkat se sedmnácti centry, které jsou rozmístěny po celé republice. (Ševčík a Špatenková, 2011) Služby jsou k dispozici pro oběť v pomoci ambulantní, pobytové a terénní. Ambulantní pomoc je ta, která je poskytována v poradnách, nebo jiné instituci, v jejíž kompetenci je poskytnutí krizové pomoci. Často jsou k těmto poradnám klienti navedeni například sociálním pracovníkem, či policií. Do pobytové formy krizové intervence řadíme především azylové domy. Jedná se o umístění klienta na kratší dobu, po kterou přetrvává krize. S terénním pracovníkem se často můžeme setkat v institucích, ve kterých se běžně oběť nachází, nebo na ulici. Všechny tyto formy krizové intervence řadíme do prezenční pomoci. (Špatenková, 2011)

Pro klienta využívajícího služeb intervenčních center platí tato pravidla. Smlouva o poskytnutí pomoci ze strany IC je uzavřena ústně a klient ji může kdykoliv v průběhu spolupráce pozměnit. Služby center jsou bezplatné. Pracovník předpokládá aktivitu ze strany klienta a také jeho podíl, kterým se snaží sám řešit svůj problém. Ostatní osoby se konzultace mohou účastnit za předpokladu, že se klient předem domluví s pracovníkem IC. Mimo režim, kdy je klient vykázan, mohou uživatelé vystupovat během kontaktu s centrem anonymně. Dobu, po kterou bude klient a pracovník centra spolupracovat, je stanovena podle závažnosti problému. Tu stanovuje pracovník po domluvě s klientem. (Ševčík, 2011)

Ševčík a Špatenková (2011) uvádějí, jak by měl krizový intervent postupovat v jednání s obětí domácího násilí. Nejprve musíme navázat s obětí blízký kontakt. Je důležité vybudovat si v ní důvěru, aby neměla strach se nám s čímkoliv svěřit. Na základě zjištěných informací bychom měli zhodnotit zdravotní stav dané osoby. Jak je na tom po psychické i fyzické stránce a poté zajistit bezpečnost pro oběť i dítě, pokud se v rodině nachází. Důležité pro krizového intervenanta je sběr informací. Největší pozornost věnujeme posledním útokům a na jejich základě vytvoříme bezpečnostní plán. Nejdůležitější pro ohroženou osobu je navrácení bezpečí, které by pro ni měl pracovník zajistit například prostřednictvím dočasného ubytování v azylovém domě. Kromě toho je nezbytné posílit sebedůvěru klienta, o kterou většinou kvůli psychickému násilí přijde. Při sestavení dalšího postupu a plánů, které vedou danou oběť ke změně, by měl být intervent velmi opatrný. Častokrát nedojde k naplnění pracovníkových představ, jak by měl klient dále postupovat, protože jemu samotnému to tak nevyhovuje. Důležité je ohroženou osobu do ničeho v žádném případě nenutit. Nakonec si oběť společně s interventem sestaví bezpečnostní plán, kam si zapíše kdy, a kde k násilí dochází, zahrne do něj děti, kam bude následně utíkat. Tento plán má za úkol dát ženě pocit bezpečnosti a nezáleží na tom, zda bude někdy využit.

Pracovníci intervenčních center se snaží klientům pomoci řešit jejich problémovou situaci, ve které se ocitli. Jejich povinností je jednat v jejich zájmu, ale neměli by pracovat tak, aby se na nich klient stal závislým. Měli by ho podpořit natolik, aby převzal iniciativu nad řešením svých problémů, k čemuž jsou pracovníkem vedeni. Zvyšují klientovu samostatnost a poskytují mu rady a kontakty, které jsou potřebné k řešení jeho situace. (Ševčík, 2011)

Právní rámec domácího násilí v České republice

Oběť může využít svého práva a dožadovat se vykázaní pachatele z domácnosti a to na základě zákona č. 273/2008 Sb. od 1. ledna 2007 získává police ČR nové oprávnění rozhodnout o vykázaní ze společného obydlí a zákazu vstupu do něj. Je postaveno tak, že pokud je osoba ohrožená a násilník se dopustí útoku proti životu, svobodě či zdraví oběti, je policie oprávněna tuto osobu vykázat a to dokonce i v její nepřítomnosti. V první řadě, pracovník policie vyhodnotí danou situaci a vyhodnotí znaky domácího násilí a jeho opakovanost, intenzitu. Tito informace získá pomocí rozhovorů s oznamovatelem, pachatelem a ostatními svědky v domácnosti, či sousedy. Poukazuje se i na předchozí ohlašování u policie, což si policista ověří podle lustrací v jejich informačních systémech. Lhůta vykázaní trvá od následujícího dne, kdy byl pachatel vykázan. Tato doba, kdy má násilník zákaz vstupu do domácnosti se nedá žádným způsobem zkracovat. Rozhodnutí je sděleno oběma aktérům, které obsahuje poučení o právech a povinnostech a nachází se zde i vymezení míst, kam násilná osoba nesmí po dobu vykázaní. Dále je zde uvedena adresa policejní stanice, kde si obviněný může vyzvednout úřední záznam ohledně jeho vykázaní. Jsou mu podány policistou i informace o možnostech, kde se dá v tuto dobu ubytovat a poté si vyžádá i adresu místa, kde bude přebývat, kvůli posílání pošty. Pokud násilník není hoden spolupráce s policií, tak je oprávněna toto rozhodnutí realizovat donucením. Lze proti tomuto rozhodnutí podat i námitky, které řeší dále krajské ředitelství. Během vykázaní je policie pověřena provést nejméně jedenkrát kontrolu násilníka, zda dodržuje své povinnosti. (Dohnalová, 2011)

§44

- (1) *„Lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky důvodně předpokládat že se osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti, je policista oprávněn vykázat tuto osobu z bytu nebo domu společně obývaného s útokem ohroženou osobou (dále jen „společné obydlí“), jakož i z bezprostředního okolí společného obydlí. Policista je oprávněn tuto osobu vykázat i v její nepřítomnosti.*
- (2) *Vykázaní trvá po dobu 10 dnů ode dne jeho provedení. Tuto dobu nelze zkrátit ani se souhlasem ohrožené osoby. Podáním návrhu na vydání předběžného opatření podle občanského soudního řádu v průběhu vykázaní se doba vykázaní prodlužuje do dne nabytí právní moci rozhodnutí soudu o tomto návrhu.“* (Česko, 2008 str. 4095-4096)

Prevence

Je velmi důležitá již od raného dětství. Můžeme ji docílit pomocí výchovou k tomu, aby člověk byl tolerantní k odlišnostem, odpovědný a měl sebevědomí na průměrné úrovni. Existují různé programy zaměřené na prevenci, které se snaží podpořit správné fungování rodiny. Dále sem řadíme média. Jelikož mají obrovskou moc nad celou společností, mohou šířit informovanost. Psychologové v praxi užívají tzv. strength-based approach. Je to přístup, kdy rodina vykazuje své silné stránky. Odborníci s rodinou probírají, jak zvládat stres, zvyšují pohodu mezi členy rodiny a celkově se snaží naladit mezi všemi členy pozitivní atmosféru a to by mělo mít velký vliv na její další fungování a prevenci domácího násilí.

Dalším preventivním opatřením může být párová terapie. Pro ohroženou osobu může být užitečná kvůli opětovnému nabytí sebevědomí a pro násilníky je možnost využití programů psychoedukačních, díky kterým se naučí zvládat svou agresivitu. Lze zavést i terapie skupinové, ale ty podle výzkumů nemají příliš dobré výsledky a jsou slabé. (Sobotková, 2011) Pokud jsou partneři ochotni na svém vztahu pracovat, mohou využít pomoci terapeuta. Mezi jeho hlavní kompetence patří neutralita, aktivita a také kompromis a shoda, jež mezi dvojicí dokáže nalézt. (Kubička, 2003) Další preventivní opatření zmiňuje i Špatenková (2011). Primární prevence pod sebou zahrnuje charakteristiku domácího násilí a důkladné seznámení s tímto pojmem, aby se dalo předejít těmto hrozbám. Pokud veřejnost bude vědět, co domácí násilí obnáší a jaké jsou jeho znaky, lze jej v počátcích podchytit a situaci začít včas řešit. Dále je důležité zvážit výběr svého životního partnera. Vybudovat dobré zázemí ve své rodině a neméně důležité je, abychom měli dostatečné informace o předchozím životě svého partnera. Velký význam v tomto případě má jeho výchova ke škole, jak je tolerantní k seniorům a zda má kvalitní vztahy ve své rodině a mezi přáteli. Druhotná neboli sekundární prevence je zaměřena na identifikaci problému. Zde spadají různá opatření, která zamezují zhoršení situace a důsledkům násilí. Spadají sem různé formy krizové intervence, terapie a poradenství. Terciální prevence má za úkol zmírnit důsledky násilí v domácnosti. Pomáhá obětem se znovu začlenit do svého života a začít opět „normálně“ fungovat. Patří sem sociální rehabilitace, reedukace a reintegrace. Pracovníci by měli v tomto případě oběť dostatečně podporovat v komunikaci s ostatními organizacemi, se kterými je třeba spolupracovat, a také jsou začleněny do svépomocných aktivit. Ty zatím v naší společnosti nemají dlouhodobou tradici, ale považujeme je za velmi dobrý podpůrný systém. Ohrožená osoba si nepřipadá sama, protože si uvědomí,

že tento problém se netýká jen jí samotné. Jakmile tyto osoby začnou sdílet své problémy a pocity, tak se mohou inspirovat příběhy ostatních, jak svou situaci řešily a hlavně zde najdou velkou podporu a pochopení od ostatních, kteří se těchto aktivit účastní. Pro násilné osoby existují resocializační a reedukační programy. Ty se u nás ale zatím dostatečně nerozvinuly. Jedná se o krátkodobý skupinový program, kde osoby trénují interpersonální dovednosti, učí se relaxační cvičení, kde využívají dynamiku jejich malé skupiny a analyzují zde události, kdy se chovali agresivně. Ty napíšou na tabuli a připíšou zde pocity, které přitom prožívali. S pracovníkem pomáhajících profesí to následně proberou a hledají alternativní chování, které by to násilné chování nahradilo. (Marvánová-Vargová, 2008)

Instituce

ROSA – INFORMAČNÍ A PORADENSKÉ CENTRUM PRO ŽENY – OBĚTI
DOMÁCIHO NÁSILÍ

[www.rosa – os.cz](http://www.rosa-os.cz)

BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ

www.bkb.cz; Nonstop linka DONA (pro oběti domácího násilí)

INTERVENČNÍ CENTRA

www.mpsv.cz (kontakty v jednotlivých krajích)

(Marvánová-Vargová, 2008)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 VÝZKUM

5.1 Výzkumný problém

Tematika domácího násilí je čím dál častěji skloňovaný pojem v naší moderní společnosti. To byl jeden z hlavních důvodů, proč jsem si vybrala tohle téma ke zpracování. Ve výzkumné části budeme porovnávat dvě věkově odlišné skupiny žen a jejich názor, orientaci a znalosti v dané problematice domácího násilí.

5.2 Cíl výzkumu

Cílem našeho výzkumu je zjistit, jak moc odlišné názory na problematiku domácího násilí mají dvě věkově rozdílné skupiny žen. Jednu skupinu tvoří žena od 18 do 30 let a druhou skupinu tvoří ženy ve věkové hranici 30 – 60 let.

5.3 Výzkumné otázky

VO1: *Dokáží respondentky správně definovat pojem domácí násilí?*

VO2H: *Mají respondentky osobní zkušenost s domácím násilím?*

VO2V: *Budou mít starší ženy častěji zkušenost s domácím násilím?*

VO3: *Znají respondentky případ domácího násilí, kdy byl obětí muž?*

VO4: *Kde by respondentky hledaly pomoc v případě, že by se staly obětí domácího násilí?*

VO5H: *Co považují respondentky za hlavní důvod setrvání oběti ve vztahu s pachatelem?*

VO5V: *Je hlavním důvodem setrvání ve vztahu pro starší ženy láska k partnerovi?*

VO6: *Odsuzují ženy oběť domácího násilí za setrvávání ve vztahu, ve kterém se vyskytuje domácí násilí?*

5.4 Druh výzkumu

V praktické části práce jsme zvolili metodu kvantitativního výzkumu. Tento výzkum našel inspiraci v přírodních vědách a je podstatně starší než výzkum kvalitativní. Hlavním cílem kvantitativního výzkumu je zachytit a opsat předměty a jevy objektivního světa. (Gavora, 2010) Pro tento typ výzkumu je typické měření aspektů do numerické podoby. V pedagogickém výzkumu je náročné interpretovat zjištěné výsledky. Často řeší jeden

nebo několik problémů, které na sebe navazují. Při tomto postupu výzkumník definuje problém, proměnné a hypotézy či předpoklady. (Skutil, 2011)

5.5 Výzkumná metoda

Jedná se o proces, díky němuž získáváme data v terénu. Je nutno uvést, že výzkum si často žádá, aby bylo použito několik metod, abychom získali komplexnější a širší výsledky.

I za předpokladu, že výzkumník bude mít víc práce. (Gavora, 2010) S pojmem výzkumná metoda úzce souvisí její vlastnosti, reliabilita a validita. Reliabilita je synonymem pro platnost. Pokud se měří podle předpokladů to co má, tak má měření dobrou validitu. Je důležité mít pro měření k dispozici vnější kritérium, s nímž dané měření srovnáváme. Reliabilita nahrazuje pojmy jako je stabilita, homogenita či spolehlivost. Zde je zapotřebí, aby měření mohlo být opakováno za stejných podmínek a poskytovalo zhruba stejné výsledky. (Chráška, 2003)

Pro výzkum k naší práci jsme zvolili metodu ankety. Ta je kombinací dotazníku a pozorování. Dotazník je soustava formulovaných otázek, které jsou pečlivě dopředu připraveny. Jsou logicky seřazeny a respondenti na něj odpovídají písemným způsobem. Společně s dotazníkem užíváme i termín anketa. S tím rozdílem, že do ankety se respondent ve většině případů zapojuje s vlastním zájmem. (Chráška, 2007)

Dotazník by měl mít strukturu, která je dopředu promyšlená. Při jeho přípravě je důležité stanovit si základní otázku (problém) a rozdělit jej do několika podproblémů. Dotazník se skládá ze tří částí. V tzv. vstupní části je důležité uvést autora, který zadává dotazník, vysvětlit jeho cíle a také pokyny, jak dotazník vyplnit. Poté následují vlastní otázky a na závěr respondentovi poděkujeme za spolupráci a jeho čas. (Gavora, 2010)

Existuje několik typů otázek. V naší anketě jsme vybrali otázky otevřené i uzavřené. Gavora (2010) uvádí jako výhodu otevřených otázek to, že respondentovi nevnucují určitou volbu a je neomezený ve své odpovědi. Jsou ale pro respondenta složitější a je náročnější na ně odpovídat. V uzavřených otázkách nabízíme respondentovi dvě volby, a to ano/ne. Jedná se konkrétně o dichotomické otázky. Nevýhodou je malá možnost vyjádření vlastního názoru.

Bartošová a Skutil (2011) uvádí mezi výhody dotazníku anonymitu dotazovaných, možnost oslovit velké množství respondentů. Za další pozitivum zmiňují rychlou a snadnou administraci a možnost výsledky plně kvantifikovat. Jako nevýhodu uvádějí

možnou subjektivitu výsledků, nepochopení otázky respondentem, možnost zkreslení odpovědí směrem, který dotazovaný považuje za žádoucí.

Otázky v anketě byly kladeny následovně:

1. *Dokážete definovat, co je to partnerské násilí? Co si představujete pod tímto pojmem?*
2. *Máte s ním vlastní zkušenost?*
3. *Znáte případ partnerského násilí, kdy byl obětí muž a žena pachatel?*
4. *Věděla byste, kde hledat pomoc v případě, že byste se stala obětí?*
5. *Dokážete vysvětlit, proč oběť partnerské násilí nijak neřeší a setrvává v tomto vztahu? Odsuzujete ji za to?*

5.6 Výzkumný vzorek

V běžném životě předpokládáme, že vlastnosti lidí, které známe, přisuzujeme na základě podobnosti i těm ostatním. Není zcela myslitelné, abychom byli schopni v našem životě, ani ve výzkumu prozkoumat úplně všechny jedince, o které jevíme zájem. Naše zjištění tedy směřujeme pouze na znalost určitého výběru (vzorku). Vzorek by měl být ve vědeckém výzkumu co nejvíce reprezentativní. (Chráška, 2003)

Výběrový soubor byl vybrán na základě dostupného výběru. Tvoří jej ženy žijící na území Olomouckého kraje. Respondentky byly vybrány tak, aby splňovaly hlavní kritérium, a to věk. Rozdělili jsme je do dvou skupin:

- Ženy ve věku 18 – 30 let
- Ženy ve věku 30 – 60 let

Šetření probíhalo v Olomouckém kraji. Nejčastěji jsme se dotazovali respondentů na ulici nebo ve vlaku. Poté jsme získali kontakt na známé od dotazovaných, se kterými jsme se cíleně sešli. Ankety se zúčastnilo 60 respondentek. Ženy jsem oslovila na ulici či ve vlaku, představila jsem se a vysvětlila, o jakou anketu se jedná. Pověděla jsem v krátkosti informace o svém studijním oboru a něco blíže ke své bakalářské práci. Pokud respondentka splňovala věkovou hranici a měla zájem pokračovat, tak jsme postupně prošly všechny anketní otázky. Odpovědi jsem si zaznamenala a poté jsem si doma všechny výsledky přepsala do tabulek. Celý výzkum probíhal anonymně.

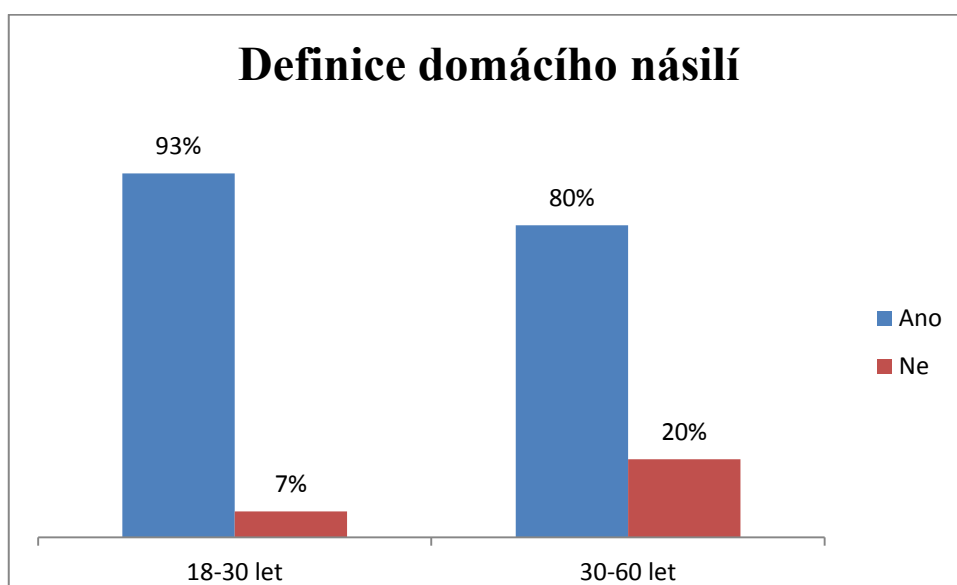
6 VÝSLEDKY VÝZKUMU

VO1: *Dokáží respondentky správně definovat pojem domácí násilí?*

	18-30 let	30-60 let	18-30 let	30-60 let
Ano	29	27	93%	80%
Ne	1	3	7%	20%

Tabulka č. 1 – Definice domácího násilí

Správnou definici, která odpovídá odborné literatuře, použilo 93% mladých žen. U zbylých 7% jsme vyhodnotili, že definice nebyla úplná nebo nesprávná. Z druhé skupiny správně odpovědělo 80% a špatně 20% žen.

Graf č. 1 - Definice domácího násilí

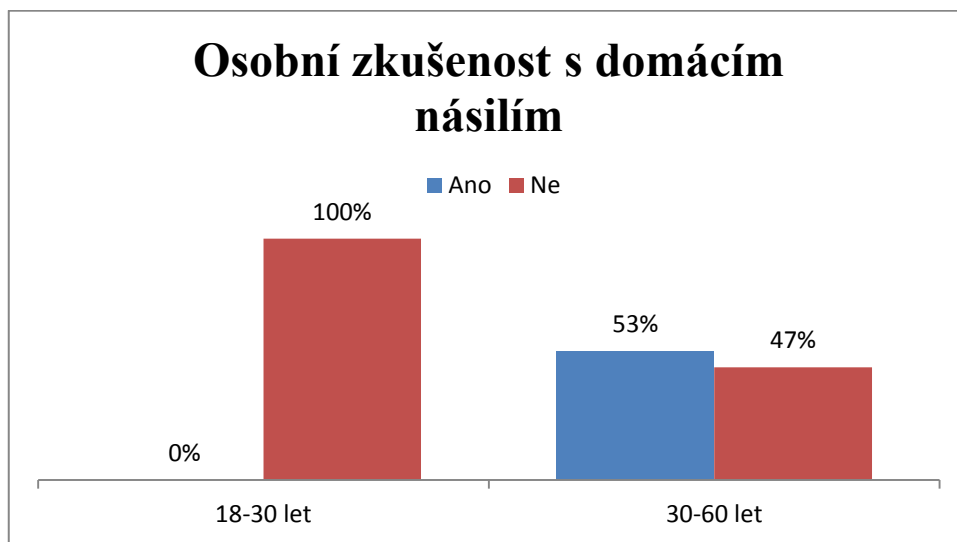
VO2H: *Mají respondentky osobní zkušenost s domácím násilím?*

VO2V: *Budou mít starší ženy častěji zkušenost s domácím násilím?*

	18-30 let	30-60 let	18-30 let	30-60 let
Ano	0	16	0%	53%
Ne	30	14	100%	47%

Tabulka č. 2 – Osobní zkušenost s domácím násilím

Mladší respondentky osobní zkušenost s domácím násilím nemají. Na rozdíl tomu, se 53% starších žen osobně s domácím násilím setkalo. Zbýlých 47% starších žen nemá s násilím osobní zkušenost. Podle očekávání měly starší ženy zkušenost s domácím násilím častěji než ženy mladší.

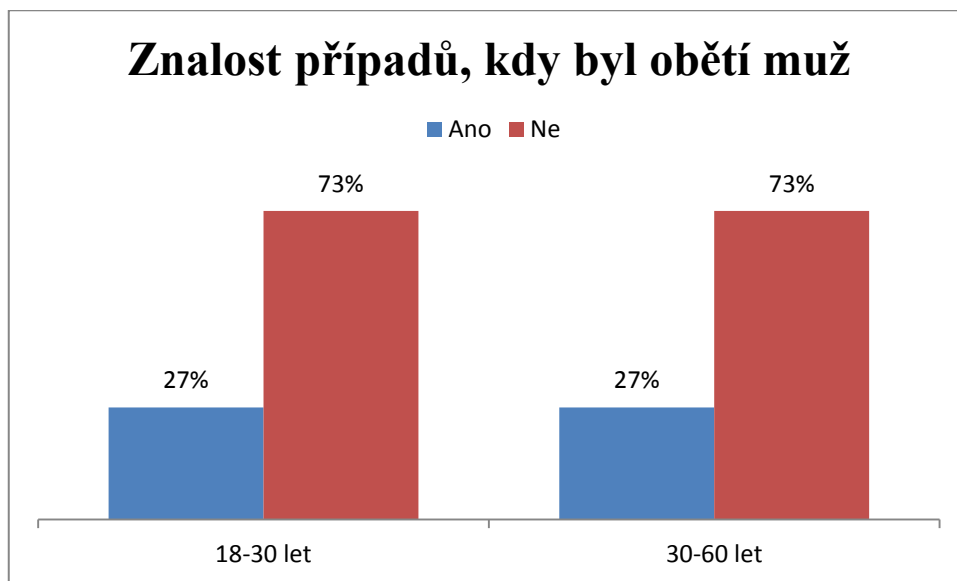
Graf č. 2 - Osobní zkušenost s domácím násilím

VO3: Znají respondentky případ domácího násilí, kdy byl obětí muž?

	18-30 let	30-60 let	18-30 let	30-60 let
Ano	8	8	27%	27%
Ne	22	22	73%	73%

Tabulka č. 3 - Znalost případů, kdy byl obětí muž

Na základě ankety jsme došly k závěru, že pouze 27% žen z obou skupin zná případ domácího násilí, kdy se obětí stal muž. S takovým případem se nesetkalo nebo neslyšelo 73% žen.

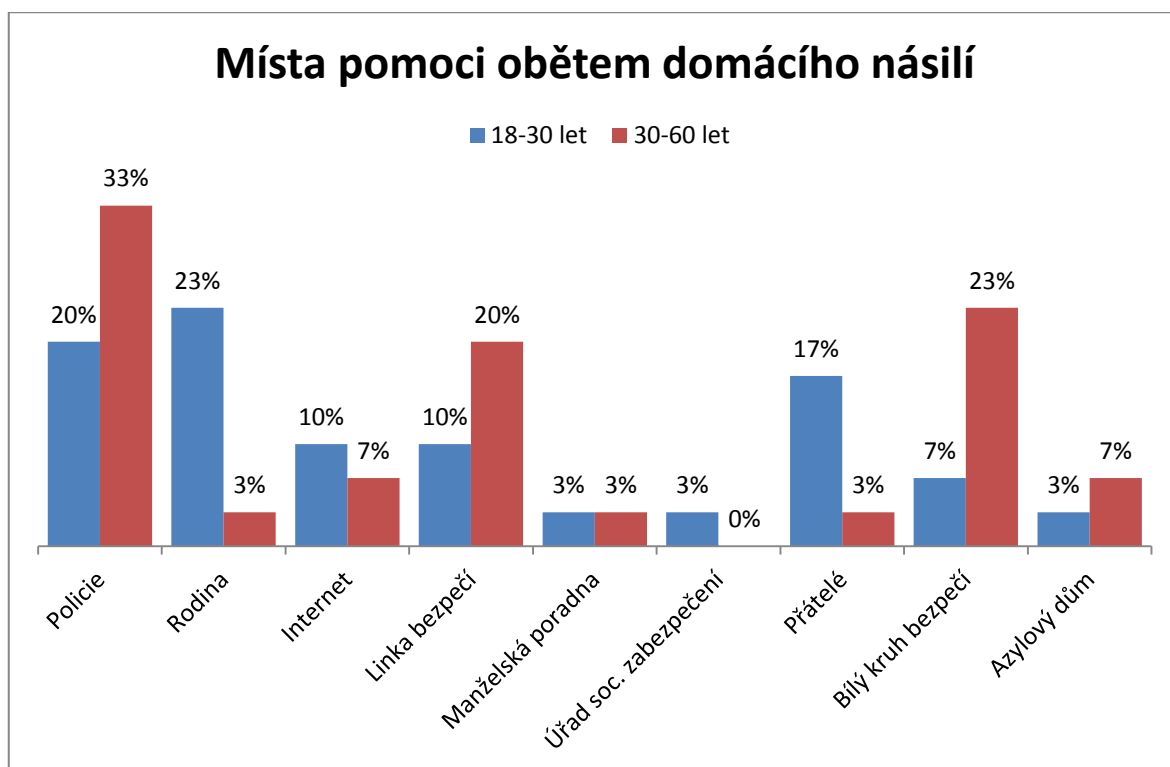
Graf č. 3 - Znalost případů, kdy byl obětí muž

VO4: Kde by respondentky hledaly pomoc v případě, že by se staly obětí domácího násilí?

	18-30 let	30-60 let	18-30 let	30-60 let
Policie	6	10	20%	33%
Rodina	7	1	23%	3%
Internet	3	2	10%	7%
Linka bezpečí	3	6	10%	20%
Manželská poradna	1	1	3%	3%
Úřad soc. zabezpečení	1	0	3%	0%
Přátelé	5	1	17%	3%
Bílý kruh bezpečí	2	7	7%	23%
Azylový dům	1	2	3%	7%
Intervenční centrum	1	0	3%	0%

Tabulka č. 4 - Místa pomoci obětem domácího násilí

Pokud jde o pomoc obětem domácího násilí, mladší respondentky by hledaly řešení u své rodiny a přátel. Pomoc u rodiny jmenovalo 23% žen a u přátel 17%. Starší ženy byly oproti mladším respondentkám otevřeny i veřejným organizacím. 55% žen by hledalo pomoc u policie a 25% z nich jmenovalo Bílý kruh bezpečí.

Graf č. 4 – Místa pomoci obětem domácího násilí

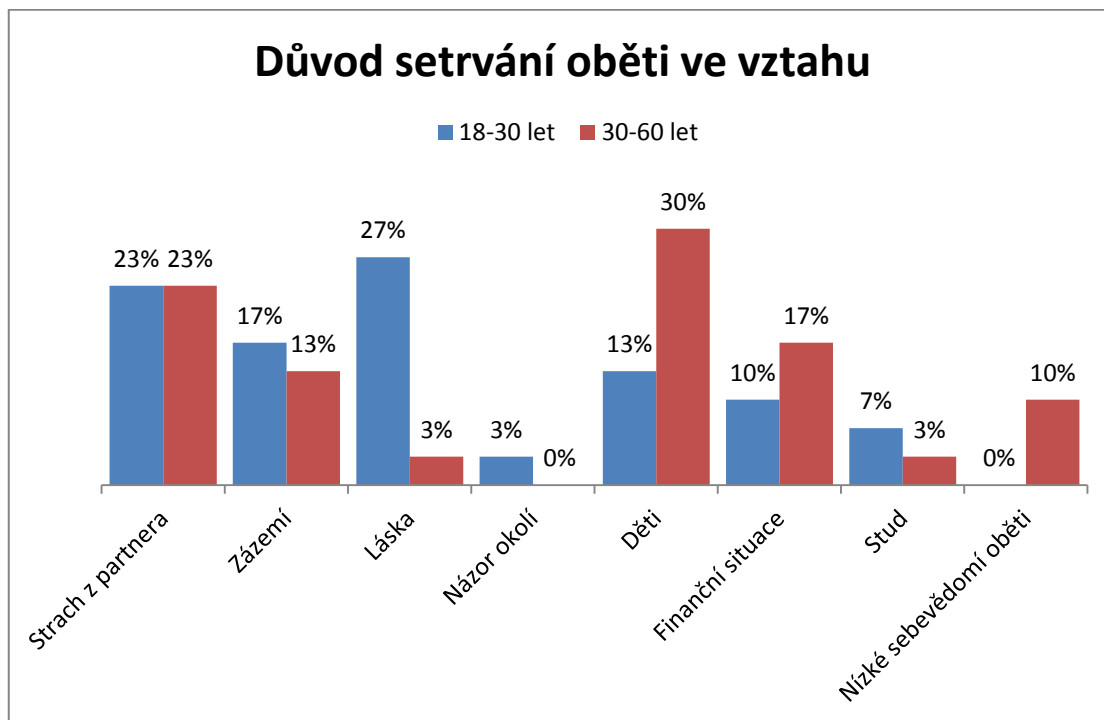
VO5H: Co považují respondentky za hlavní důvod setrvání oběti ve vztahu s pachatelem?

VO5V: Je hlavním důvodem setrvání ve vztahu pro starší ženy láska k partnerovi?

	18-30 let	30-60 let	18-30 let	30-60 let
Strach z partnera	7	7	23%	23%
Zázemí	5	4	17%	13%
Láska	8	1	27%	3%
Názor okolí	1	0	3%	0%
Děti	4	9	13%	30%
Finanční situace	3	5	10%	17%
Stud	2	1	7%	3%
Nízké sebevědomí oběti	0	3	0%	10%

Tabulka č. 6 – Důvod setrvání oběti ve vztahu

Mladší i starší respondentky se shodly, že oběť setrvává ve vztahu ze strachu z partnera. Tento důvod uvedlo 25% žen z obou skupin. Mladší respondentky na rozdíl od starších uvedly jako důvod lásku, a to 27%. Ze starších respondentek ji uvedlo pouze 5% žen. Starší respondentky považují za hlavní důvod setrvání ve vztahu děti.

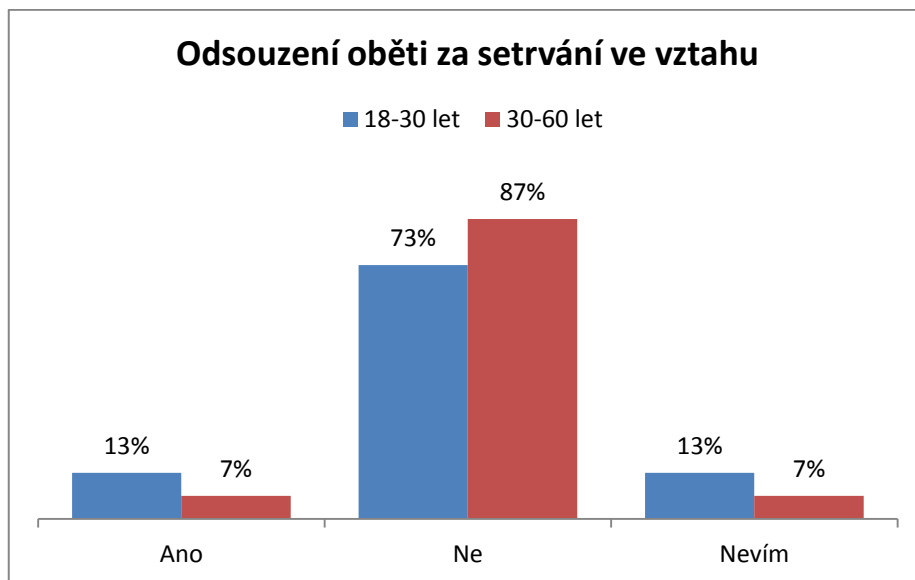
Graf č. 6 – Důvod setrvání oběti ve vztahu

VO6: *Odsuzují ženy oběť domácího násilí za setrvávání ve vztahu, ve kterém se vyskytuje domácí násilí?*

	18-30 let	30-60 let	18-30 let	30-60 let
Ano	4	2	13%	7%
Ne	22	26	73%	87%
Nevím	4	2	13%	7%

Tabulka č. 5 – Odsouzení oběti za setrvání ve vztahu

Obě skupiny respondentek ve většině případů oběti za setrvání ve vztahu neodsuzují. 15% z mladších respondentek a 7% ze starších žen oběti naopak odsuzují a nerozumí, proč ve vztahu s pachatelem zůstává.

Graf č. 5 Odsouzení oběti za setrvání ve vztahu

7 DISKUZE

Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit, zda se ženy dostatečně dobře orientují v problematice domácího násilí. Konkrétně násilí mezi partnery. Pomocí ankety jsme došli k následujícím výsledkům.

V první výzkumné otázce „*Dokáží respondentky správně definovat pojem domácí násilí?*“, jsme došli k závěru, že mladší i starší respondentky vědí, co pojem domácí násilí znamená. Mnoho z nich dokázalo vyjmenovat i druhy násilí. Například psychické či ekonomické. V opačném případě jmenovaly jen fyzické napadení pachatelem, což jsme považovaly za nedostačující odpověď.

Na základě druhé hlavní a vedlejší výzkumné otázky „*Mají respondentky osobní zkušenost s domácím násilím? Budou mít starší ženy častěji zkušenost s domácím násilím?*“ výzkum prokázal, že zkušenost s domácím násilím měla většina starších žen. Z mladších respondentek se s násilím nesetkala ani jedna. Je zde vidět, že většina pachatelů vyvstane až z delšího partnerského soužití. Zde jsme došli k výsledku, že více jak polovina starších žen, mělo osobní zkušenost s násilím mezi partnery. Což je alarmující fakt.

V naší práci jsme řešili problematiku násilí mezi partnery pouze z jednoho úhlu pohledu, kdy je žena oběť a muž pachatel. Další výzkumnou otázkou „*Znají respondentky případ domácího násilí, kdy byl obětí muž?*“ jsme zjistili, že méně než polovina respondentek z obou skupin zná případ, kdy tomu bylo naopak, a žena byla pachatelkou. Potvrdili jsme tak, že opravdu častěji dochází k napadení či psychickému týrání ze strany muže, ale násilí ze strany ženy není vyloučené.

Informovanost respondentek o tom, kde mohou hledat pomoc v případě domácího násilí je vysoká. Zjistili jsme to na základě výzkumné otázky, která zní „*Kde by respondentky hledaly pomoc v případě, že by se staly obětí domácího násilí?*“ Můžeme se o tom také přesvědčit v grafu č. 4. Paradoxem ovšem je, že by ženy pomoc nehledaly, protože by měly strach, nebo by se styděly. Starší ženy by hlásily případ domácího násilí na policii, nebo vyhledaly odborné organizace, a to například Bílý kruh bezpečí, azylové domy či by zatelefonovaly na linku důvěry. Mladší respondentky by tento problém nejprve řešily s blízkým okolím. S ostatními rodinnými příslušníky, nebo by se svěřily svým přátelům.

K zajímavému výsledku jsme se dopracovali díky výzkumné otázce „*Co považují respondentky za hlavní důvod setrvání oběti ve vztahu s pachatelem?*“ viz. tabulka a graf

č. 6. Mladší i starší respondentky se shodly, že oběti ve vztahu setrvávají především ze strachu z pachatele a situaci neřeší a jeho chování neustále omlouvají. Mladší respondentky nejčastěji uvedly lásku jako hlavní důvod, že oběti zůstávají v soužití s pachatelem. Na rozdíl tomu, lásku uvedla pouze jedna starší respondentka. Druhá skupina starších žen považuje za hlavní důvod děti a také finanční situaci. Pro hodně z nich není jednoduché se jednoho dne sbalit a všechno opustit. Mnohé z nich si nedokáží představit život v azylovém domě a přijde jim to potupné a ostudné.

Ve výzkumné otázce „*Odsuzují ženy oběť domácího násilí za setrvávání ve vztahu, ve kterém se vyskytuje domácí násilí?*“ více než polovina respondentek, které se zúčastnily naší ankety, oběť neodsuzuje za to, že s pachatelem zůstává. Soucítí s obětí a věří, že být v této situaci není jednoduché. Pokud jsou v rodině děti, je zde o důvod víc, aby se snažily partnerství zachránit. Tento fakt, že respektují a chápou počínání obětí, je i ten, že polovina ze starších žen si partnerské násilí zažila. Pochopení mladších žen přisuzují médiím i častějším zmínkám v naší společnosti o této dříve tabuizované problematice.

Na základě našeho výzkumu jsme došli k závěru, že by se o domácím násilí mělo více hovořit, aby případné oběti neměly strach a ani se nemusely stydět se svým problémem svěřit, či jej řešit. Jako jednu z velmi dobrých akcí, věnující se domácímu násilí bych chtěla uvést „Tiché svědkyně“. Občanské sdružení ROSA každoročně pořádá tuto událost, kterou si veřejnost může připomenout životy těch, kteří o něj přišli v důsledku domácího násilí. Tento projekt nyní funguje v několika státech po celém světě, a to od roku 1990. Siluety žen s nápisem na hrudi, kde je popsán jejich věk a osud, nám připomínají oběti domácího násilí, abychom na ně nezapomněli a aby smrt těchto žen vedla k větší citlivosti k této problematice. Díky těmto projektům není domácí násilí pro společnost tabu a oběti se nemusí stydět řešit své problémy, protože ví, že v tom není sama a ostatní ji za to neodsoudí.

Jako další řešení bych navrhovala zavedení přednášky o domácím násilí do vyšších ročníků středních škol. Zde by se alespoň v krátkosti studentům povědělo, co to domácí násilí je, jak se dá tato problematika řešit či jí předcházet a také, jak by i oni sami mohli případně oběti pomoci. Toto preventivní opatření by mohlo zabránit i těm nejhorším následkům domácího násilí.

ZÁVĚR

Závěrem je nutno podotknout, že celou problematiku domácího násilí bychom neměli brát na lehkou váhu. Je dobře, že je to společností čím dál častěji probírané téma. Nasvědčuje tomu i legislativa, která povoluje vykázní pachatele z domácnosti. Vznikají i organizace na pomoc obětem. Ty díky tomu nemusí mít strach se vyjádřit a ohlásit pachatele například na policii. Jak už jsme zmínili v teoretické části, nejedná se pouze o fyzické napadení. Násilí může mít například i podobu psychického rázu. Následky nejsou tak viditelné jako modřiny, ale mohou oběť hodně poznamenat. Překvapilo nás, kolik je k dispozici odborných článků a různých publikací. Veřejnosti přístupné jsou i mnohé internetové stránky, na kterých můžeme najít zajímavé informace, projekty a fakta.

Pro nás byla hodně důležitá výzkumná část. Využili jsme metodu kvantitativního výzkumu, anketu. Výzkum byl pro nás velkým přínosem. Nejtěžší bylo oslovit první respondentku. Poté už to šlo samo. Ankety se zúčastnilo 60 žen. Jejich bydliště je na území Olomouckého kraje a rozdělily jsme je do dvou skupin. Ty jsme rozdělily podle věku a to na skupinu žen mladších od 18 do 30 let a druhou skupinu tvořily ženy od 30 do 60 let. V praktické části jsme zjistili, že problematika sice už není pro mnohé ženy tabu, jelikož se mnoho starších žen přihlásilo, že samy domácí násilí již zažily, ale bohužel nevyhledávaly další pomoc, aby situaci nějak řešily. Odborné pracoviště kontaktovaly či navštívily, až když došlo k fyzickému napadení. Dle předpokladů mladší dívky osobní zkušenosti s násilím mezi partnery nemají. Je zde tedy možné konstatovat, že mnoho pachatelů je starších a vzejdou až z delších partnerských soužití. Dalším zajímavým zjištěním byla informovanost starších respondentek. Dokázaly konkrétně jmenovat například Bílý kruh bezpečí. Na rozdíl tomu mladší ženy by řešily domácí násilí se svou rodinou a přáteli. Zde může nastat problém, že nám i vlastní rodina nemusí být oporou, protože pachatel se často dokáže přetvařovat a naši blízcí nám nemusí věřit, i když je neustále přesvědčujeme o opaku. To, že oběť mluvila pravdu, se v mnoha případech odhalí, až když je pozdě. Dalším potěšujícím výsledkem pro nás bylo zjištění, že veřejnost oběti za setrvání ve vztahu neodsuzuje. To pro případné oběti hodně znamená a nemusí se bát svěřit se okolí, nebo organizacím. Jako řešení neinformovanosti mladších žen jsme navrhli přednášky do vyšších ročníků středních škol. Jednalo by se o krátký výklad o problematice domácího násilí, o jeho druzích a institucích, kde hledat pomoc v případě, že by se nás týkalo, nebo se na nás někdo obrátil, abychom mu pomohli. Ševčík a Špatenková (2011) uvádí ve své

literatuře, že domácí násilí je fenomén dnešní společnosti. Neměli by se mu věnovat pouze odborní pracovníci, ale i široká veřejnost, jelikož se může kdykoliv týkat i kohokoliv z nás.

LITERATURA

Monografie:

1. BAUMGARTNER, František, 2001. Zvládanie stresu - coping. In VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK. *Aplikovaná sociální psychologie II*. Praha: Grada. ISBN 80-247-0042-5.
2. BUSKOTTE, Andrea, 2008. *Z pekla ven. Žena v domácím násilí*. Brno: Computer Press. ISBN 978-80-251-1786-6.
3. ČÍRTKOVÁ, Ludmila, 2007. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2014-2.
4. ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠKOVÁ, 2007. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2014-2.
5. ČÍRTKOVÁ, Ludmila, 2008. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2207-8.
6. DOHNALOVÁ, Simona, 2011. Právní rámec domácího násilí v České republice. In ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ a kol. 2011. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-690-2
7. FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA, 2009. *Sociální patologie*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2781-3.
8. GAVORA, Peter, 2010. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido. ISBN 978-80-7315-185-0.
9. GJURIČOVÁ, Šárka, KOCOURKOVÁ, Jana a Jiří KOHOUTEK, 2000. *Podoby násilí v rodině*. Praha: Vyšehrad: ISBN 80-7021-416-3.
10. HIRIGOYEN, Marie-France, 2002. *Psychické násilí v rodině a zaměstnání*. Praha: Academia. ISBN 8020009949.
11. CHRÁSKA, Miroslav, 2003. *Úvod do výzkumu v pedagogice: Základy kvantitativně orientovaného výzkumu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 80-244-0765-5.
12. CHRÁSKA, Miroslav, 2007. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1369-4.

13. KŘOVÁČKOVÁ, Blanka, 2011. Pozorování. In SKUTIL, Martin a kol. 2011. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-778-7
14. KUBANY, Edward, MCCAIG, Mari and Janet LACONSAY, 2004. *Healing the Trauma of Domestic Violence: A Workbook for Women*. Oakland: New Harbinger Publications: ISBN 9781572243699
15. KUBIČKA, Jiří a GJURIČOVÁ, Šárka, 2003. *Rodinná terapie – systemické a narativní přístupy*. Praha: Grada. ISBN 80-247-04153
16. LOVAŠ, Ladislav, 1997. Agresivita. In VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK. *Sociální psychologie*. Praha: ISV. ISBN 80-85866-20-X.
17. LOVAŠ, Ladislav, 2001. Sociálna psychológia násilia. In VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK. *Aplikovaná sociální psychologie II*. Praha: Grada. ISBN 80-247-0042-5.
18. MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, Branislava, POKORNÁ, Dana a Marie TOUFAROVÁ, 2008. Partnerské násilí. Praha: Linde. ISBN 978-80-86131-76-4.
19. MATOUŠKOVÁ, Ingrid, 2013. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4580-0.
20. NAKONEČNÝ, Milan, 2009. *Sociální psychologie*. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-1679-9
21. SEDLÁŘOVÁ, Petra a kol., 2008. *Základní ošetrovatelská péče v pediatrii*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1613-8.
22. SKUTIL, Martin a kol., 2011. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty a učitelství*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-778-7.
23. SOBOTKOVÁ, Irena., 2011. Rodina jako místo bezpečí násilí. In ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ a kol. 2011. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-690-2
24. ŠULOVÁ, Lenka, 1998. Člověk v rodině. In VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK. *Aplikovaná sociální psychologie I*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-269-6
25. ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ a kol. 2011. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-690-2

26. ŠPATENKOVÁ, Naděžda a Drahomír, ŠEVČÍK. 2011. Násilí. In ŠPATENKOVÁ, Naděžda a kol., *Krizová intervence pro praxi 2., aktualizované a doplněné vydání*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2624-3.
27. VÁGNEROVÁ, Marie, 2004. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-802-3.

Dokumenty:

28. ČESKO. Zákon č. 108 ze dne 14. března 2006 o sociálních službách. In: Sbírnka zákonů České republiky. 1998, částka 37.
Dostupné také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=108/2006&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy
29. ČESKO. Zákon č. 273 ze dne 17. července 2008 o Policii České republiky. In: Sbírnka zákonů České republiky. 1998, částka 91.
Dostupné také z: <http://www.policie.cz/clanek/pilire-reformy-468615.aspx>

Internetové zdroje:

30. ČÍRTKOVÁ Ludmila, 2002. Domácí násilí ve faktech a teoriích. *Gender - rovné příležitosti - výzkum* [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, č. 1, s. 1-3 [cit. 2013-07-17]. ISSN 1213 - 0028. Dostupné z: http://www.genderonline.cz/uploads/80d0b4059231e64b36671633f0fbf8376f1efe9e_rocnik03-1-2002.pdf
31. MĚSTSKÁ POLICIE OPAVA. Domácí násilí. [Mp.opava-city.cz](http://mp.opava-city.cz) [online]. 1.3.2012 [cit. 2013-08-12]. Dostupné z: <http://mp.opava-city.cz/scripts/detail.php?id=50893>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

PTSD Posttraumatická stresová porucha

IC Intervenční centrum

VOH Výzkumná otázka hlavní

VOV Výzkumná otázka vedlejší

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1. Cyklus domácího násilí

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 – Definice domácího násilí

Tabulka č. 2 – Osobní zkušenost s domácím násilím

Tabulka č. 3 - Znalost případů, kdy byl obětí muž

Tabulka č. 4 - Místa pomoci obětem domácího násilí

Tabulka č. 5 – Důvod setrvání oběti ve vztahu

Tabulka č. 6 – Odsouzení oběti za setrvání ve vztahu

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 – Definice domácího násilí

Graf č. 2 – Osobní zkušenost s domácím násilím

Graf č. 3 – Znalos případů, kdy byl obětí muž

Graf č. 4 – Místa pomoci obětem domácího násilí

Graf č. 5 – Důvod setrvání ve vztahu

Graf č. 6 – Odsouzení oběti za setrvání ve vztahu

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Lucie Zatloukalová
Katedra:	Katedra psychologie a patopsychologie
Vedoucí práce:	PhDr. Kamila Holásková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2014

Název práce:	Násilí mezi partnery
Název v angličtině:	Partner abuse
Anotace práce:	<p>Tato bakalářská práce se zabývá v teoretické části z velké části obecnými pojmy, které úzce souvisí s tématem domácího násilí. Kromě toho poukazuje na druhy a formy, znaky, fáze a rizikové faktory vedoucí k jeho vzniku. Po obecném shrnutí problematiky domácího násilí se práce zaměřuje na násilí mezi partnery. K tomuto tématu se vztahuje i praktická část, kde je k dosažení daných cílů využitý kvantitativní výzkum. Využili jsme metodu ankety, Následně byla provedena analýza nasbíraných dat.</p>
Klíčová slova:	násilí, rodina, partnerské vztahy, agrese, domácí násilí, oběť, pachatel
Anotace v angličtině:	<p>This bachelor thesis deals in the theoretical part with general terms that are closely related to the issue of domestic violence. In addition theoretical part references to the types, forms, signs, phases and risk factors which lead to its creation. After a general summary of the issues of domestic violence theoretical part deals with violence between partners. About this topic is also practical part where the quantitative research was used in the form of questionnaire.</p>

Klíčová slova v angličtině:	violence, family, relationship, aggression, domestic violence, victim, aggressor
Rozsah práce:	52
Jazyk práce:	Český jazyk